

Na Občinskem ljudskem odboru v Kranju smo se te dni pozanimali, kako je upravni odbor Sklada za kreditiranje stanovanjskih hiš razdelil kredite posameznim proslilec in zakaj je to napravil z dvomesečno zamudo. Dobili smo naslednje pojasnilo:

Kreditov nismo mogli dodeliti interesentom prej zaradi tega, ker so bila vsa sredstva blokirana. Seje zdaj se je pokazalo, da je njihov dotok dovolj velik in da sklad lahko razdelimo. Zasebnim graditeljem smo letos dodelili 11 milijonov 13.000 dinarjev. Prvenstveno smo upoštevali fazo gradnje, lokacije hiše, stanovanjske razmere proslilca in delno tudi nje-

govo sodelovanje v NOB oziroma sodelovanje družbeno udejstvovanje. Prošnje smo ugodili 26 proslilec, vseh interesentov pa je bilo nekaj nad 100, ki so prosili za okoli 60 milijonov dinarjev posojila. Za družbeno gradnjo je bilo letos na razpolago 40 milijonov dinarjev. Od tega je dobil Zavod za stanovanjsko in komunalno gradnjo 21 milijonov, 15 milijonov pa "Tiskanina" za dograditev vrstnih hiš v Stražišču. Ostanek je namenjen za pokritje manjših del. Stanovanjske skupnosti bodo dobile 2 milijona dinarjev, brž ko bodo predložile potrebne elaborate. Stanovanjske zadruge kreditov letos ne morejo dobiti, ker še nimajo urejene lokacije.

Na Jesenicah so razdelili za zidavo stanovanjskih hiš individualnim graditeljem 10 milijonov dinarjev kreditov. Prošnje so ugodili približno 40 proslilec. Posojila so dobili predvsem tisti, ki imajo že največ zgrajeno in so zaprosili za čim manjšo vsoto. Kredit so prejeli že sredi leta. Tudi podjetja so dobila za gradnjo stanovanj precej sredstev, in sicer: Železarna 105 milijonov, železniško transportno podjetje 26 milijonov, Póđjetje za vzdrževanje prog 10 milijonov, Trgovsko podjetje Zarja 12 milijonov, Gradbeno podjetje "Sava" Jesenice 10 milijonov, hišni sveti 5 milijonov dinarjev.

PROIZVODNJA NARAŠČA

Parlamentarne počitnice so naredile svoje. Čutiti jih je bilo tudi v Kranju, saj je bržčas dopustniško obdobje vplivalo tudi na to, da je bila torkova seja Okrajnega ljudskega odbora pravzaprav tih in prav nič vznemirljiva, dasiravno bi se dalo predvsem o prvi točki dnevnega reda — o poročilu o polletni izvršitvi proizvodnega plana industrije ter izvoza industrijskih izdelkov podjetij iz kranjskega okraja — marsikaj razpravljati in marsikaj pripomniti.

Vse industrijske panoge razen kovinske, papirne, grafične ter industrije gradbenega materiala so izpolnile svoje proizvodne obveznosti za prvo polletje. Medtem ko na Zavodu za planiranje menijo, da bo industrija gradbenega materiala, papirna ter grafična industrija lahko polletni zaostanek nadoknadila v drugem polletju, pa je najbolj zaskrbljujoče stanje v kovinski industriji. Po izjavah vodilnih uslužbencev in strokovnjakov podjetij kovinske industrije lahko sodimo, da ta gospodarska panoga v celoti letošnjega proizvodnega plana, tako po količini kot po vrednosti, ne bo dosegla.

Najbolj pereče je stanje v podjetjih "Kovinar" Kranj, "TIO" Lesce, ter "SKIP" iz Skofje Loke. Ta podjetja so bila šele pred kratkim reorganizirana in se še niso v celoti zasačila na tržišču. Zaradi tega je Okrajni ljudski odbor na seji sklenil, naj svet za industrijo in obrt OLO podrobno prouči pro-

izvodno ter finančno stanje v teh podjetjih in na prihodnji seji Okrajnega ljudskega odbora predlaga ustrezne ukrepe, ki naj bi pripomogli k saniranju gospodarskega poslovanja.

So pa še drugi problemi. Tudi Železarna Jesenice v drugem polletju ne bo dosegla planirane količinske proizvodnje, ker se je v juliju zlomilo glavno stojalo proge v valjarni 2400. Menijo sicer, da bodo okvaro lahko popravili do 10. septembra, toda izgubljena proizvodnja ne bo moč nadoknaditi. Železarna bo izdelala približno 2500 ton manj debele pločevine ter 80 do 100 ton širokih hladno valjenih trakov.

Tudi v lesni industriji ni stanje kdo ve kako rožnato. Za planirano proizvodnjo zaostaja predvsem podjetje "Roleta" iz Kranja, ki je moralo prenehati z izdelavo šolskega pohištva, za katero ji primatejcuje naročil. Tovarna šolskega pohištva iz Tržiča pa ni dosegla planirane višine proizvodnje prav tako zaradi okvare stroja za briganje politure. — V Tovarni lepenke v Tržiču niso mogli doseči predvidenega količinskega plana, ker je zaradi nezadostnega dotoka vode v posameznih mesecih primanjkovalo podjetju električne energije. Podjetje bo to pomanjkljivost odstranilo, ko se bo priključilo, predvidoma še oktobra, na omrežje DES.

Industrija gradbenega materiala, ki je v celoti najbolj pod ravni planirane proizvodnje, ni mogla izpolniti svojih obveznosti predvsem zaradi sezonskega značaja proizvodnje v opekarniških podjetjih, ki ne razpolagajo z umetnimi sušilnicami. Podjetje "Marmor" iz Hotavlj — pa še ni prejelo investicijskega posojila za nabavo mehanizacije v kamnolomu, s katero je računalo pri določitvi letošnjega proizvodnega plana.

Kljub vsem težavam kranjskega okraja, sodijo odgovorni strokovnjaki pri Okrajnem ljudskem odboru, da bo letošnji družbeni načrt v celoti izpolnjen in z ozirom na dinamiko proizvodnje v drugem polletju, celo presežen.

Odborniki so se seznanili na omenjeni seji le z izpolnitvijo polletnega plana industrijskih podjetij, medtem ko pokazatelj za vse druge gospodarske panoge, okrajni zavod za planiranje še ni mogel zbrati. Bo pa to storil do prihodnje seje Okrajnega ljudskega odbora, ko bodo razpravljali o izpolnitvi polletnega plana celotnega gospodarstva Gorenjske.

I. A.

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. ŠT. 67 — CENA DIN 10.—

Kranj, 30. avgusta 1957

Pred volitvami v občinske ljudske odbore

Do volitev ni več daleč

zato morajo organizacije SZDL s temeljitimi pripravami pričeti čimprej

Po odloku republiškega Izvršnega sveta bodo na območju LR Slovenije volitve v nove občinske ljudske odbore od 20. do vključno 27. oktobra letoš. 20. oktobra bodo volitve v občinske zbore, 26. oktobra v zbor proizvajalcev v industrijski, 27. oktobra pa v kmetijski skupini. Z novim zakonom se ustanovlja namreč tudi pri občinskih ljudskih odborih zbor proizvajalcev kot organ neposredne udeležbe proizvajalcev v upravljanju občine.

Do volitev torej ni več daleč, posebno še, če upoštevamo, da je rok za vlaganje kandidatur 29. september oziroma 6. oktober. Kandidiranje pa je nedvomno najvažnejši akt v pripravah na volitve.

Zbori volivcev za predlaganje kandidatov bodo morali biti torej v drugi polovici septembra in nas od njih ločijo le še trije tedni. Organizacije Socialistične zveze nimajo časa na preutajanje, če hočejo res dobro pripraviti predvolilne sestanke in zagotoviti zadostno udeležbo volivcev. Predvolilni sestanki ne bodo smeli biti samo priložnost za formalno kandidiranje posameznikov, marveč bodo morali biti forum, na katerem se bodo volivci temeljito — s širšega obzorja — pomenili o naši dosedanji poti in

naši poti naprej. Tako tudi izbira kandidatov ne bo samo formalna. Izbralo se bo pač take ljudi, ki bodo po mnenju večine volivcev najbolj ustrezno izpolnjevali naloge, ki jih bodo občinski ljudski odbori v prihodnje imeli.

Občinski ljudski odbori so se že doslej — dve leti po uvedbi novega komunalnega sistema — uveljavili kot osnovna ekonomsko - družbena celica naše državne ureditve. Čeprav se ta sistem še ni ustalil, so vendarle doseženi že ugodni rezultati. Posebno se je močno razmahnil in izpopolnil sistem družbenega upravljanja. Izboljšalo se je delo samoupravnih organov, svetov pri ljudskih odborih, pa tudi delo upravnega aparata. Zveza med občinskimi ljudskimi odbori in neposrednimi proizvajalci se je okrepila in so se že jasneje začeli kazati obrisi bodoče občinske skupnosti proizvajalcev, ki jih ne bodo več delili tovarniški zidovi. Bolj in bolj se pazi na demokratičnost in zakonitost v poslovanju ljudskih odborov. Nove občine so se tudi teritorialno ustale in v zadnjem času ob nekaterih upravno-teritorialnih spremembah v Sloveniji na Gorenjskem ni prišlo do nikakršnih pobud, naj bi se spremenile meje občin.

Novi občinski ljudski odbori bodo

morali še hitreje in uspešneje razvijati pobudo v teh smereh. Imeli pa bodo razen tega še težko nalogo, da v okviru splošnega perspektivnega plana pripravijo perspektivni plan razvoja za svoja območja, in sicer predvsem s stališča izboljševanja življenja delovnega človeka.

To so jasne naloge novih občinskih odborov. Tiste, ki bodo le-te sposobni uresničiti, je treba kandidirati na zborih volivcev.

Priprave na letošnje volitve občinskih ljudskih odborov potekajo v sorazmerno ugodnem zunanem in notranje-političnem vzdušju kot kdajkoli doslej. Na mednarodnem področju se kljub nekaterim zapletom vendarle kažejo jasni znaki konsolidacije. Ob tej ugotovitvi vsekakor ne moremo mimo vloge, ki jo je pri tem odigrala zunanja politika Jugoslavije. Njeni napori, da bi se ohranil mir in zagotovilo enakopravno sodelovanje med vsemi državami, so očitni. V zadnjem času je pomemben uspeh, ki ga je zabeležila jugoslovanska zunanja politika predvsem izboljšanje odnosov s Sovjetsko zvezo na osnovi enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve.

V naši gospodarski dejavnosti lahko letos ugotovimo prav tako napredek, predvsem v boju za izboljšanje življenjskega standarda delovnega

človeka. Prejšnja leta smo lahko ugotavljali, da se osnovne življenjske potrebe dražijo mnogo hitreje, kot so se povisovale plače. Življenjski standard delovnega človeka se je nižal. Konec lanskega leta, predvsem pa letošnje leto, pomeni v tem pogledu bistveno prelomnico. Realen dvig življenjskega standarda delovnega človeka je v tem obdobju očitno. Po podatkih, ki veljajo za prvo polletje 1957. leta za vso Slovenijo, se je zaposlenost povečala za 4%, proizvodnja za 14%, plače prav tako za približno 14 odstotkov (v našem okraju celo za 28%), medtem ko so se cene na drobno povisale le za 3%. Cene industrijskih proizvodov so ostale na enaki ravni kot lani, medtem ko so se cene kmetijskim pridelkom zvišale za 7%, obrtniških storitev pa celo za 13%. Ob 28% povisavanju plač v okraju so se povprečno življenjski stroški družine povečali le za 4%!

Letos se je začel po vseh občinah znatno intenzivneje reševati tudi stanovanjski problem. Vse občine financirajo iz lastnih stanovanjskih skladov zidanje mnogih novih stanovanj. Investicijska izgradnja v Sloveniji je letos za 41% večja kot lani v istem obdobju, od tega pa večina odpadne na stanovanjsko in komunalno gradnjo, katere nosilci so v glavnem občine.

(Nadaljevanje na 2. str.)

V rojstnem kraju bobinjskega sira

Ko mleko pomelzejo, ga v sirarni najprej stehajo (levo zgoraj). Potem ga zlijejo v kotel, kjer mleko segreva, da se sesiri (spodaj). Preden je sir gotov, mora iti še v solno kopal (desno zgoraj). — Reportažo o bobinjskih sirarjih in planšarjih berite na 7. strani.

naš razgovor

OBČUTEK JE VELIKO VREDEN

Franc Muznik, doma s Primorskega, je že šest let carinik. Njegova »matična luka« so sicer Jesenice, vendar, če je kje potrebna pomoč, ga pokličejo tja, kamor je treba. Sedaj je že 14 dni na Ljubelju.

»Verjemite mi,« je dejal, »naša služba je precej naporna. Le vsake štiri dni sem po dve uri prost. In še takrat, če vidiš tovariša, da ima polne roke dela, ga ne moreš gledati, ne da bi mu pomagal...«

Pogovor v carinskem bloku je pač moral namesti tudi na letošnje turistično sezono. V začetku so bila mnenja o uspešnosti letošnje turistične sezone dokaj deljena. Franc Muznik meni o njej takole:

»V začetku je sicer res slabo kazalo, toda v avgustu je bil naval tujcev tako velik, da mislim, da bomo letos dosegli rekordno število tujcev. Tudi najuspešnejša sezona leta 1955 se ne bo mogla kosati z letošnjem.«

Za Muznika pravijo, da ima neverjeten občutek, s katerim ugotovi, ali namerava oseba, ki je na carinskem pregledu, tihotapiti ali ne.

»Ne vem, toda že po obrazu spoznam tihotapca. Priznam, pri tem je tudi neka sreča...«

Tihotapstvo se je po statistiki naših carinskih blokov dokaj zmanjšalo. Muznik trdi, da v prvi vrsti zaradi truda carinikov, ki so odkrivali take ljudi. Le-ti so prišli do spoznanja, da se v Jugoslavijo ne spleča več tihotapiti, mimo tega pa je že moč tudi pri nas dobiti vrsto blaga za široko potrošnjo, ki je bilo pred leti za naše ljudi še interesantno, sedaj pa ga je moč že kupiti v trgovinah.

To je seveda razveseljivo... Toda...

»V štirinajstih dneh, kar sem na Ljubelju, sem ugotovil, oziroma našel, če tako želite, v avtomobilskem sedežu nekega Avstrijca radio aparat, pri nekem drugem razstavljen sesalec za prah. Nek turist pa je mislil, da bo lahko v žepih pretihotapil več delov za ročne ure. — Toda ušeli so se. — Največ tihotapijo inozemci zato, da bi svoj dopust na morju kar najlagodnejše in najceneje preživeli...«

Končala eva, kajti pred stavbo je stala še vrsta inozemskih avtomobilov, ki jih je bilo treba pregledati...

TE DNI PO SVETU

△ V torek, 27. avgusta je prispela v Beograd delegacija vlade Mongolske ljudske republike s predsednikom ministrskega sveta Jumzaginom Cedenbalom na čelu. Delegacija mongolske vlade, ki je prispela k nam na povabilo naše vlade, bo ostala pri nas 5 dni. Razen predsednika vlade Cedenbala so v delegaciji podpredsednik ministrskega sveta in zunanji minister Sodnomin Avarzed, sekretar Ljudske revolucionarne partije Mongolije Doržin Samdan in podpredsednik državne planske komisije Sangdarin Ceven.

Ob prihodu na zemunsko letališče je predsednik Cedenbal pred mikrofonom beograjskega radia v imenu mongolskega naroda in v imenu njegove vlade sporočil tople pozdrave in najboljše želje narodom in vladi Federativne ljudske republike Jugoslavije. Državniške goste iz Mongolije je opoldne v Belem dvoru sprejel naš predsednik republike. Razgovor ob prvem srečanju jugoslovanskih in mongolskih voditeljev je potekel v prijateljskem duhu in medsebojnem razumevanju. Med svojim obiskom v Jugoslaviji je delegacija obiskala Ljubljano, Reko in Zagreb.

△ Gostje iz Mongolije so prispeli v Ljubljano v sredo. Ob tej priložnosti so obiskali Litostroj, kjer so si ogledali glavne objekte naše največje tovarne vodnih turbin. Po krajšem in zaradi dežja le bežnem ogledu, so se gostje odpeljali v palačo Izvršnega sveta, kjer je bilo slovesno kosilo. Gostje so se popoldne odpeljali na Reko in si tamkaj ogledali ladjedelnico "3. maj", nato pa Opatijo. Včeraj pa so preko Karlovca krenili v Zagreb in nato v Beograd.

△ Na povabilo jugoslovanske vlade bo 4. septembra prispel v Jugoslavijo na obisk britanski zunanji minister Selwyn Lloyd. V naši državi bo ostal 4 dni. Ta obisk bo nova priložnost za razgovore in izmenjavo mnenj predstavnikov obeh držav.

△ V četrtek je prispel v Split glavni komandant britanskega sredozemskega ladjevja admiral Ralph Edwards na uradni obisk h komandantu naše vojne mornarice Matu Jerkoviću. Ralph Edwards je prispel na križarki "Birmingham", ki jo bosta spremljala rušilec "Solebay" ter jahta komandanta sredozemskega ladjevja "Surprise".

△ Predstavnštvo omanškega imama je v torek objavilo, da britanski reakcijski bombniki še nadalje bombardirajo kraja Berin in Tanuf. Med civilnim prebivalstvom je mnogo žrtv. Omaniki uporniki bodo kljub temu nadaljevali boj.

△ Na pešeni podmorski sipini vzhodno od New Yorka je 28. avgusta naselila perujska podmornica s 57 člani posadke. Vsi posadki, da bi potegnili podmornico s sipine, so ostali brezusporni. Iz podmornice so sporočili, da ni poškodovana in da ni ranjencev. Reševalna dela se uspešno nadaljujejo.

△ Uprava Sueškega prekopa se je dogovorila s jugoslovanskim podjetjem "Brodspas" iz Splita o odstranitvi ovir v portalski luk, ki so se tu nakopičile pri čiščenju Sueškega prekopa. Jugoslovansko podjetje je z delom, ki bo trajalo 3 mesece, že začelo.

△ Ameriški senat je v torek z 59 proti 28 glasovom sprejel osnutek zakona o pomoči tujini v znesku malone 37 milijard dolarjev. Senat je razen tega povečal za vojaško pomoč namenjeni znesek od 1,25 na 1,75 milijarde dolarjev.

△ V Damasku so uradno objavili, da sta predsednik Sovjetske vlade Nikolaj Bulganin in prvi sekretar CK KP Sovjetske zveze Nikita Hruščev sprejela vabilo, naj pred koncem tega leta obiščeta Sirijo.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEŽNIK / UREJA UREDNIŠKI ODBOR - ODGOVORNI UREDNIK MIRO ŽAKRAJŠEK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 475, 397 - TELEFON UPRAVE ŠT. 475 / TEKOCI RACUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 61-KB-1-2-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

Od fevdalizma k socializmu

V naši sredi spet sprejemamo goste. Tokrat iz daljne, toda nam vendarle bližnje dežele. Mongolsko ljudsko republiko loči na tisoče kilometrov od Jugoslavije, družijo jo pa vrsta skupnih naporov k istemu cilju: graditvi socializma. Visoki gosti iz daljne Mongolije so zato v petih dneh prijateljskega obiska v Jugoslaviji dobrodošli gostje naših narodov.

»Mongolska ljudska republika je neodvisna država delovnih ljudi (živinorejcev, delavcev in inteligence), ki so uničili imperialistično in fevdalno zatiranje in zagotavljajo nekapiitalistično pot v razvoju dežele za prehod k socializmu.« Tako pravi ustava MLR, ki so jo sprejeli 30. junija 1940.

Med vsemi deželami, ki korakajo proti socializmu, ima Zunanja Mongolija nedvomno najposebnejše in najtežje pogoje. Ni jo dežele, ki bi se odločila za socialistično ureditev s tako nizko gospodarsko, kulturno, socialno in politično ravni. Mongolija je bila pred revolucijo izredno revna dežela, ljudstvo pa je bilo dočela v oblasti fevdalcev in nazadnjaške duhovščine. Prebivalci so se preživljali iz živinoreje in to v najbolj nazadnjaških razmerah. Večinoma so bili nomadi in so živeli v šotorih, ki so jih nenehno selili. Toda še tiste bore malo, kar so pridelali, so morali zvečino oddajati v obliki nešteti dajatev svojim cerkvenim in posvetnim glavarjem. Dovolj je, če povemo, da je polovica prebivalstva imela le 12% vse živine, medtem ko je peščica fevdalcev imela četrtino, cerkvena oblast in samostani pa nad tretjino. V vsej Mongoliji je bilo pred revolucijo manj ko pol milijona prebivalcev, od tega pa je živelo v samostanih 120.000 lam (duhovnikov-menihov), kar je pomenilo nad 40% vseh moških. Ti se niso ukvarjali z nobenim

proizvajalnim delom, ampak so živeli zajedalsko življenje na račun siromašnih nomadskih živinorejcev. Čeprav je bilo 99% prebivalstva nepismenega in ni bilo praktično nikakršnih šol, pa je bilo zato v predrevolucionarnem obdobju v Mongoliji nad 1000 raznih hramov in 747 samostanov. Religija ni samo živela na račun ljudstva, ampak je tudi zavirala njegov napredek in ga držala v zaostalosti. Ne samo, da je bila cerkev nasprotnik pismenosti in razvoja kulture, marveč je celo učila, da se no sme kopaati premog in rudnine, ker je »velik božji greh« odkrivati zemeljska bogastva.

K vsemu temu so pripravile svoj delež tudi izredno surove naravne okoliščine. Ostro ocelinsko podnebje jo pravi bič za deželo. Poletje, ki traja le malo časa, je vroče, zima pa izredno hladna, z malo snega, toda dosti ledu in s mrazom tudi do 50°C. Vse leto pihajo močni, suhi vetrovi in peščeni viharji. Srednja nadmorska višina je 1500 m. Nikjer na svetu pa se večni led ne spusti tako nizko kot v Mongoliji.

Klimatske razmere so do danes sicer niso dosti spremenile, obliče dežele pa je po revoluciji vendarle dobilo novo podoba. 6. julija 1921 je Mongolska ljudska vojska pod poveljstvom Suh-Batora, narodnega heroja Mongolije, in ob pomoči odredkov Rdeče armade zavzela Urgu, današnji Ulan Bator, prestolnico MLR. Ustanovili so stalno narodno proleto, Mongolija pa je kljub temu še tri leta ostala ustavna monarhija. 13. junija 1924 so razglasili Mongolsko ljudsko republiko, konec istega leta pa so izvolili skupščino — Veliki ljudski Hural.

Odtlej pa do danes se je številno prebivalstvo skoraj podvojilo. Pretečni del stanovništva je opustil nomadski način življenja in se stalno naselilo. Ljudska vlada pa je začela z vrsto

reform razbijati globoko zasidrani fevdalni družbeni red. L. 1929 so odredili konfiskacijo živine in posestev fevdalcev, toda do popolne likvidacije fevdalizma je prišlo šele leta 1940. Razvoj dežele je delno zavirala tudi stalna nevarnost pred japonskim napadom z mandžurske meje. MLR je moral od l. 1930 do 1945 stalno imeti v pripravljenosti okrog 100.000 vojakov na meji.

Šele l. 1947 so začeli bolj sistematično urejati gospodarske razmere in odpravljati stoletno zaostalost. Tedaj so sprejeli prvi petletni gospodarski načrt. Uspešno jim je podvojiti število živine, glavnega vira bogastva dežele. Izgradili so nekaj predrevolucionarne industrije. K razvoju MLR je dosti prispevala tudi izgraditev transmongolske železnice, ki veže Peking s Moskvo. Skoraj dočela so odpraviti nepismenost, MLR pa se ponaša s nekaj stotinami šol in lastno univerzo.

Dežela šest in pol krat večja od Jugoslavije je vendar videti kot nezaten otok med dvema orjakoma: SZ in Kitajsko. Toda njeni uspehi ji pomagajo uveljavljati neodvisnost in prispevajo k njenemu napredku v graditvi socializma.

MLR je kljub svoji neodvisnosti še vedno žrtve spletke nekaterih velikih sil in je zato ena od redkih dežel na svetu, ki še niso članice OZN. Jugoslavija, dosledna načela univerzalnosti svetovne organizacije, so je zato vedno zavzemala za sprejem MLR v članstvo ZN.

Sedanja pa mongolskih državnikov po Jugoslaviji, DR Nemčiji, Bolgariji, Romuniji, Madžarski, ČSR, Albaniji in navsezadnje rednih diplomatskih stikov tudi s Indijo, Burmo in Indonezijo bo prav gotovo prispevalo k širši mednarodni uveljavitvi mlade azijske republike in ji bo zagotovila okrepljeno sodelovanje z drugimi deželami.

MARTIN TOMAZIČ

naša kronika

OBISK FRANCOŠKEGA ZUPANA V KRANJU

Preteklo sredo je obiskal občino Kranj župan francoskega mesta La Clota in podpredsednik generalnega sveta okrožja Bouches - du Rhone g. Jean Graille. Prišel je z namenom, da po sklepu njihovega občinskega sveta vzpostavi neposredne stike med mestom La Clota in Kranjem. La Clota je pristaniško mesto na francoski sredozemski obali; je približno tako veliko kot Kranj ter znano po velikih ladjedelnicah, ki izdelujejo velike petrolejske ladje. Potem, ko bo o tem predlogu sklepala še Občinski ljudski odbor Kranj, bo mogoče povezavo obeh mest postopoma uresničiti.

KAMNIK SE PRIPRAVLJA NA VOLITVE

Kamniški občinski odbor se pripravljaja na volitve. Na zadnji seji so proučevali določbe novega zakona o volitvah ter o delu in vlogi občinskih odborov proizvajalcev. Razpravljali so tudi o spremembah in dopolnitvi občinskega statuta in določili komisijo za volilne imenike. Namesto dosedanjih 41, bosta občinski zbor in zbor proizvajalcev občine Kamnik štela 51 članov, od tega 29 članov občinskega zbora in 22 članov zbora proizvajalcev. Z.

PROSLAVA DNEVA KRVODAJALCEV NA GOLNIKU

V nedeljo popoldan je bila v sliednkalem domu bolnišnice za pljučne bolezni na Golniku proslava dneva krvodajalcev, ki jo je organizirala uprava bolnišnice skupno z organizacijo Rdečega križa Golnik. Na proslavo je prišlo do 80 povabljenih krvodajalcev in organizatorjev RK, ki so imeli do sedaj največ zasluga pri organizaciji krvodajalstva. Zbranim sta govorila pomočnik direktorja bolnišnice B. Fortič in dr. Branko Stangl o pomenu krvodajalstva in pomoči, ki jo s tem nudijo bolnišnici pri ozdravljenju bolnikov. Oba govornika sta se povabljenecem zahvalila v imenu bolnikov za darovano kri. Omenila sta, da je v letošnjem letu na Golniku darovalo kri 1200 prostovoljcev. -an

OB SMRTI KARLE BULOVEC-MRAK

Pretekli teden je umrla slovenska kiparka in slikarka Karla Bulovec-Mrak. Rojena je bila leta 1895 na Bledu. Sprva jo je močno zanimal učiteljski poklic, vendar se je pozneje odločila za umetnost. Po prvem pouku pri Ferdinandu Veselu je nadaljevala s študijem na Umetnostni Akademiji v Pragi, kjer je diplomirala 1922. leta.

V svoji ožji domovini — v Radovljici in Kranju — je Bulovecova razstavljala lani. Značilno za njena dela je močno prepričljivo realizem s prizvokom impresionizma v površinski obdelavi. To pa ni bila slika skopa slogovna opredelitev njenih mnogostevnih del. — Umetnici, ki je po svojem umetniškem snovanju ena najmarkantnejših osebnosti, pripada v naši likovni zgodovini svojsko mesto. -ik

kratko, vendar zanimivo

KRVODAJALCI SO MU REŠILI ŽIVLJENJE

Pred dnevi je bil v bolnišnici za pljučne bolezni na Golniku operiran kmet Vidrih iz Knežaka. Pri operaciji bi izgubil življenje, če bolnišnica ne bi v kratkem času zbrala 5 litrov krvi ustrezne krvne skupine, kolikor je bilo potrebno za rešitev njegovega življenja. Ker je imela bolnišnica seznan krvodajalcev, so v večernih urah in ponoči poiskali krvodajalce, ki so se radi odzvali in darovali bolniku svojo kri. Bolnišni se že bolje počuti in upajo, da bo ozdravel. -an

LOV ZA SREČO

Velika tombola je v nedeljo privabila v Radoveljski okrog deset tisoč obiskovalcev, ki so se potrpežljivo tri ure sončili na sejmišču v upanju, da se jim

bo nasmehnila sreča. Glavni dobitnik — motor »Roller 250« — je šel v Kamnik. Zadel ga je delavec Toverne usnja Tone Vinkovič. Posebno se je sreča nasmehnila mesarju iz Radovelje, Ivanu Piršu — Rastku, ki je dobil na dve tomboli radio aparat in kravo s telčkom. Del dobička tombole je namenjen gradnji novega vodovoda v Radovljah. Lovci na srečo bodo imeli priliko 8. septembra na Duplici znova poskusiti srečo.

ZADOVOLJNI SO SE VRNILI

Abiturienti kamniške gimnazije so šli pod vodstvom ravnateljice in razredničarke na ekskurzijo po Jugoslaviji. Iz Beograda so se peljali z ladjo skozi Dardanijski prekop, obiskali so Niš, Skopje, Bitolj, Ohrid in se skozi Črno goro in Dubrovnik vrnili domov, navdušeni nad lepoto naše domovine. Z.

KLJUB MRAZU IN SNEGU DOBER PRIDELEK PŠENICE

Kmetijsko posestvo Hrašnje pri Kranju je letos posejalo na 8 ha površino plantahofersko in kadolsko semensko pšenico. Pridelek je kljub spomladanskemu mrazu in snegu zelo dober, saj so pridelali plantahofersko pšenico 25 meterskih centov na ha, kadolsko pa 23 meterskih centov na ha, medtem ko so pridelali lani povprečno le 18 meterskih centov na ha. Pomembni je, da je bil njihov letošnji pridelek pšenice tudi priznan v prvi razred A/1 kot najboljši pridelek semenske pšenice v letošnjem letu na Gorenjskem. Pšenica je v tako visokem razredu zaradi tega, ker je bila izredno lepa in čista. -an

NEPREVIDNO JE PREHTEVAL

V ponedeljek, 26. t. m. ob 21.45. uri se je pripetila prometna nesreča na cesti I. reda na Zlatem polju. Motorist Martin Oček iz Nasovč se je zaletel v vprežni voz Jerneja Ručigaja iz Cirk, pri neprevidnem prehitovanju. Škoda na vozu cenijo na približno 10.000 dinarjev.

CESTA NI DIRKALIŠČE

Dne 27. avgusta ob 14.20. uri je motorist Djurić Cedomir vozil z Lambretto iz Hrušice proti Mojstrani s precejšnjo hitrostjo. Na ovinku ga je vrglo v jarek, po katerem je vozil še kakih 13 metrov. Na motorju je bil tudi Jože Peternelj iz Mojstrane. Obadva sta bila poškodovana in odpeljali so ju v jesenjsko bolnišnico. Do nesreče je prišlo predvsem zaradi hitro vožnje.

POŽAR NA KOROŠKI BELI

Pretekli torek popoldne je izbruhnil ogenj na gospodarskem posloju Ivano Noč na Koroški Beli. Pogorelo je lesno strešje skednja, 20000 kg sena in 500 kg slame. Po mnenju komisije je požar nastal zaradi kratkega stika na električni napeljavni. Po približni ocenitvi je škoda za 1.200.000 dinarjev. Lastnica ni bila zavarovana.

PRIPRAVAH NA VII. KONGRES ZKJ

Ivo Saksida, sekretar komiteja ZKS v Zelenici: »Delo tovarniške organizacije ZK poteka že vse leto v smislu priprav na kongres. V članstvo smo vključili letos precej mladih ljudi, ki smo jim prejšnje čase posvečali vse premalo pozornosti. Do sedaj smo sprejeli na novo okoli 75 mladincev in mladink, do kongresa pa jih bomo sprejeli še kakih 30. Ti sprejemi so bili svečano pripravljani. Se vedno pa imam občutek, da smo pri vključevanju mladine v vrste Zveze komunistov preveč okoreli. Upam, da bo to sčasoma prešlo. Konec meseca avgusta bomo imeli v podjetju konferenco ZK. Referat člani že prebirajo in študirajo, da ga bodo na konferenci lahko dopolnili z lastnimi pripombami. Organizacija Zveze komunistov v naši tovarni vse-skozi tesno sodeluje s sindikatom. Nadalje si prizadevamo, da bi bilo v organih delavskega upravljanja več mladine, ter da bi bila le-ta kar najbolje seznanjena z vsemi tovarniškimi problemi. Po en član komiteja LMS je zaradi tega vedno navzoč na sejah upravnega odbora.«

Andrej Vari, sekretar tovarniškega komiteja ZKS »Iskra« Kranj: »Delegat za občinsko konferenco

ZK smo izvolili že pred meseci. Na novo smo leto sprejeli v organizacijo okoli 30 mladincev in mladink, skušali pa jih bomo vključiti še več. Se to jesen bomo za mlade komuniste priredili v tovarni poseben seminar, na katerem jih bomo seznanili z dolžnostmi in pravicami članov, s komunalno ureditvijo, s pomenom delavskega in družbenega upravljanja in podobno. Trenutno se pripravljamo na volitve v zbor proizvajalcev. Naš cilj je, naj bi bili med kandidati predvsem delavci in mladinci. Precej tudi razpravljamo o ustanovitvi delavske šole, za katero je v naši tovarni veliko zanimanje.«

Martin Košir, sekretar Občinskega komiteja ZKS Kranj: »Organizacije ZK so se z veliko odgovornostjo in resnostjo lotile nalog v zvezi s pripravami na VII. kongres ZKJ. Predkongresne volilne konference so bile uspešne. Pokazale so, da so se člani znašli v novih oblikah politične dejavnosti ter da se komunisti odigrali odlično vlogo pri izboljšanju organizacije proizvojnje, pri utrjevanju komunalnega sistema in krepitvi organov delavskega in družbenega upravljanja.«

Plemenit dar: Kri za sočloveka

Konec julija je preteklo leto dni ustanovitve transfuzijske postaje na Golniku. V začetku je bila zaradi nezadostnega števila darovalcev krvi količina odvzete krvi premajhna za potrebe domače bolnišnice. Kriva je bila pomanjkljiva organ. pri zbiranju darovalcev krvi ter tudi nezadostna poučenost prebivalstva o važnosti človeške krvi za zdravljenje hudih bolnikov. Po nekaj mesecih dela se je stanje popravilo, za kar ima največ zaslug malo število postrtovalnih odbornikov RK v okoliških vaseh Golnika, v Trziču in Kranju. V enem letu je dalo preko tisoč darovalcev več kot 250 litrov krvi. Kot tisoča darovalca je bila vpisana tovarišica Justina Komac, uslužbenka v trziški predilnici. Najštevilnejši darovalci krvi na postaji so bili delavci iz trziških tovarn in deloma iz kranjskih. Veliko razumevanje so pokazali tudi prebivalci okoliških vasi. Posebej moramo omeniti številne darovalce krvi iz Senčurja, Suhe in Britofa.

Zadostne količine konzervirane krvi so omogočile hitro okrevanje hudih bolnikov po operacijah, ki bi sicer brez tega posega bili izgubljeni. Niso redki primeri, da bolniki po najmanjših operacijah že po enem tednu zapuste kirurški oddelek popolnoma sveži in na zunaj neizpremenjeni. Drugače je bilo to pred leti, ko transfuzija krvi še ni bila tako udomačena metoda zdravljenja ter so bili takrat najtežji kirurški posegi nemogoči.

Posebno važno je to, da danes skoraj ne opazimo več neljubih in včasih tudi nevar-

nih posledic transfuzij. Eden od razlogov je sigurno spočitost krvi, kar pomeni, da kri po odvzemu ni bila potresena na dolgem transportu in se je tako najbolje ohranila. Izpremembe temperature, prevozi, vse to zmanjšuje vrednost konzervirane krvi, čeprav se temu včasih ni moč popolnoma izogniti.

V bodočnosti moramo računati samo s povečano porabo človeške krvi v bolnišnicah in ne obratno. Vsi poizkusi znanstvenikov v svetu, da bi izdelali umetno tekočino, ki bi lahko v celoti zamenjala človeško kri, niso, in mirno lahko trdimo, ne bodo uspeli. Sestava te čudovite tekočine je tako zamotana, da jo more ustvarjati samo živ organizem. Vedno večja poraba nujno turja še večje število darovalcev krvi v bodočnosti. Zato je računati s tem, da bo moral vsak zdrav, odrasel državljan vsaj enkrat ali celo dvakrat dati svojo kri v starosti od 18-60 let. Vsakdo mora računati z možnostjo, da se ponesreči ali zbolí ter da bo nujno potreboval kri za svoje zdravljenje.

Pogostokrat se dogodi, da bolniki iščejo na tej postaji imena darovalcev, katerih kri je njim pomagala do srečnega ozdravljenja ter se jim hočejo posamično zahvaliti. Zato se na tem mestu v imenu vseh naših bolnikov iskreno zahvaljujemo tovarišem in tovarišicam iz Trziča, Kranja in vseh okoliških vasi, ki so dali kri na naši postaji in s tem rešili življenje našim najtežjim bolnikom.

TRANSFUZIJSKA POSTAJA GOLNIK

Metoda dela delavskega sveta v ISKRI

IZDATNEJŠE SODELOVANJE KOLEKTIVA

Na kongresu delavskih svetov v Beogradu je bilo v ospredju razprave med drugim to, kako okrepiti stike med kolektivi in organi delavskega samoupravljanja ter povečati sodelovanje kolektiva v upravljanju.

Takšno sodelovanje vsekakor bistveno lahko izpopolni delo samoupravnih organov, razširi demokratičnost in spodbuja tla raznim birokratskim težnjam. Za zdaj v marsikaterem podjetju takšno sodelovanje še ni razvito. Razmeroma dober primer takega sodelovanja — čeprav šele v začetni obliki — pa je v kranjski tovarni »Iskra«.

V tej tovarni skušajo te stike in sodelovanje okrepiti predvsem s sestanki pred in po sejah delavskega sveta. Pred vsakim zasedanjem delavskega sveta skličejo sestanke po sindikalnih podoborih. Na teh sestankih razpravlja kolektiv o gradivu za zasedanje. Seveda pa ni lahka naloga, gradivo pravočasno pripraviti, saj ga v nekaterih drugih podjetjih še vedno ne pripravijo niti za člane delavskega sveta. V »Iskri« hočejo doseči to, da bi delavski svet dejansko sproti prejemal od kolektiva načelne smernice in pobude za urejanje pglavilnih problemov. Tak način varuje organe delavskega samoupravljanja pred birokratičnimi zavijanjmi s prave poti. Hkrati je koristen ta način tudi zato, ker uživajo potem sklepi delavskega sveta avtoriteto celotnega ali vsaj večine kolektiva in jih je zato moč učinkoviteje uresničevati. Resda za zdaj v »Iskri« delavski svet na teh sestankih še ne dobiva pomembnejših predlogov, vendar je to šele začetek. Pomembno pa je že samo to, da je kolektiv seznanjen z delom delavskega sveta in da lahko na njegove sklepe pravočasno vpliva; zato odpade lahko že marsikatera kritika in ne-

godovanje. Razen na teh sestankih obvešča delavski svet kolektiv o svojem delu tudi s poročili v tovarniškem listu in z objavljanjem sklepov na razglasnih deskah. Redno vsakega pol leta poroča kolektiv o delu tudi predsednik delavskega sveta. Referendum pa, ki ga niso še uporabili niti v enem gorenjskem podjetju, je tudi v »Iskri« še neuporabljena oblika dela.

Predlanskim je imel delavski svet v »Iskri« 4 komisije, ki so jih sestavljali razen članov delavskega sveta tudi strokovni uslužbeni. Lani pa so osnovali 6 stalnih komisij delavskega sveta: gospodarsko, investicijsko, kadrovsko, plačno in komisiji za organizacijska vprašanja samoupravljanja ter za prošnje in pritožbe. V teh komisijah so zdaj samo člani delavskega sveta. Tako dela zdaj 37 izmed 85 članov delavskega sveta v komisijah, kar je pozitivno zato, ker ti člani bolj kontinuirano lahko spremljajo problematiko, medtem ko bi se sicer z njo seznanjali v glavnem le na zasedanjih delavskega sveta. Spričo takšnega svojega sestava komisije ne delajo pod vplivom strokovnega aparata. V poročilih s kongresa delavskih svetov smo brali, da se je tudi večina delegatov na tem kongresu izjavila proti »mešanemu« sestavu komisij. Vprašanje pa je vendarle, ali ne bi kazalo vključiti v te komisije razen članov delavskih svetov tudi druge člane kolektiva, seveda nikakor ne predvsem iz strokovnega aparata. Težimo namreč za tem, da bi krog ljudi, ki bi neposredno sodelovali v samoupravljanju, čim bolj povečali. Prav v komisijah pa bi se lahko — ob vodstvu izkušenejših tovarišev — privajali nalogam samoupravnih organov novi kadri upravljalcev, zlasti iz vrst mladih ljudi, ki bi ob naslednjih volitvah lahko okrepili sestav delavskih svetov. Z.

Odlomki iz kranjske STANOVANJSKE PROBLEMATIKE

Stanovanjska komisija pri Občinskem ljudskem odboru v Kranju je pred dnevi končala svoje delo. Sestavila je seznam upravičenih pričakovalcev za stanovanja in ga predložila Svetu za stanovanjske zadeve v potrditev. Pregledala je prošnje 1700 prosilcev za stanovanja in uvrstila v seznam 141 najbolj perečih primerov. Pri izbiri prosilcev, ki bodo dobili stanovanja, so predvsem taki, ki so zaradi stanovanjskih razmer socialno ogroženi; nadalje je komisija upoštevala, kje so zaposleni itd.

Na seznamu je vpisanih 6 prosilcev za trošobna stanovanja, 49 za dvosobna, 58 za enosobna stanovanja, 17 za garsoniere in 11 prosilcev za sobe. Od vseh prosilcev je 71 delavec, 5 invalidov, 14 upokojencev, 48 nameščencev in 3 zasebniki.

Komisijo je vodilo predvsem načelo, ustreci tistim prosilcem za stanovanja, za katere je dolžna skrbeti občina. Toda na seznamu vpisanih je tudi 12 prosilcev, zaposlenih v tovarni »Iskra«, 7 v tovarni »Tiskanina«, 12 v tovarni »Inteks«, 3 v tovarni »Sava« in 22 prosilcev iz raznih manjših podjetij.

Z ustanovitvijo kreditnega sklada za gradnjo stanovanjskih hiš imajo podjetja, ustanove in druge gospodarsko - politične organizacije enake možnosti za gradnjo stanovanj kot občinski ljudski odbor. Prav zaradi tega je sklenil Svet za stanovanjske zadeve, da naj v prihodnje skrbe za stanovanja svojih delavcev in uslužbencev sama podjetja in ustanove. S tem se ObLO sicer ni odrekal skrbi za stanovanja, kajti kljub temu bo še moral dati stanovanja precejšnjemu številu prosilcev. Ti so uslužbeni ObLO, prosvetni in zdravstveni delavci, invalidi in upokojenci ter vrsta drugih delavcev in uslužbencev, ki so zaposleni v različnih manjših uslužnostnih obratih, ki niso kreditno sposobni, da bi samostojno gradili stanovanja.

V Kranju bo dobilo stanovanja precej več prosilcev kot pa jih je vpisanih na občinskem seznamu. Podjetja in ustanove grade tudi lastna stanovanja. Upravni odbori, delavski sveti morajo v ta namen sestaviti lastne liste pričakovalcev. Nekaj teh predlogov je stanovanjska uprava že prejela, medtem ko od tovarne »Tiskanina«, ki gradi trenutno največ stanovanj, teh seznamov še niso dobili. Brž ko bodo podjetja dala sezname, jih bo stanovanjska uprava prav tako izobesila.

Stanovanjska uprava se bori tudi s težavami, zlasti glede dodeljevanja in zamenjav stanovanj.

V LJUBLJANI SE BODO SEŠLI VINSKI STROKOVNJAKI VSEGA SVETA

4. septembra bodo začeli 37. plenarno zasedanje Mednarodnega urada za vino. Tedaj bodo prebrali organizacijska in finančna poročila, poročilo predsednika ter več referatov o problemih vinogradništva in vinarstva (o proizvodnih in prodajnih cenah vina, o položaju vinogradništva v svetu, o borbi proti vinogradniškim krizam v svetu, o gnojenju vinogradov in o racionalizaciji vinogradništva, o kužni degeneraciji trte, o vskladenju in poenostavljenju metod za vzpostavljanje strokovnih statistik, o koordinaciji preiskav novih zaščitnih sredstev, o izdaji mednarodnega strokovnega leksikona, o mednarodnem ampelografskem registru, o svetovnem zemljevidu vinske trte in vina, o izdaji seznama postaj in institutov za vinogradništvo in vinarstvo itd.). Skupno bo nad 50 referatov.

Se vedno so nekateri prosilci, ki se nasilno in protizakonito vseljujejo v stanovanja. Tak način reševanja stanovanjske stiske pa ima za posledico prisilno izselitev stranke, ki se je protizakonito vselila. Takih ukrepov tudi v prihodnje ne bo moč opustiti, ker bi v nasprotnem primeru prišlo v Kranju, kjer je stanovanjska stiska sicer izredno velika, še do številnejših samovoljnih vselitev. Kazni, ki jih je izrekel sodnik za prekrške takim strankam, naj bodo opozorilo vsem tistim, ki se gojijo take namene. To naj velja tudi za lastnike hiš - zasebnike, ki ne upoštevajo odločb 17. člena Uredbe o razdeljevanju in odpovedi stanovanj. Lastniki zasebnih hiš namreč samovoljno in brzkone tudi proti nagradam sprejemajo v stanovanja stranke, ki niso vpisane na seznamu upravičenih pričakovalcev. Posledica tudi takšnih vselitev je spet prisilna izselitev stranke. Izgovor lastnikov, da druge stranke pač ne mara, ne more biti razlog, da tudi v prihodnje ne bi tako ukrepali. Vsak lastnik ima dovolj možnosti, da med desetimi pričakovalci izbere stranko, ki jo želi.

K.

ZELEZARNA JESENICE BO NAJELA KREDIT ZA GRADNJO STANOVANJ IN REKONSTRUKCJO ELEKTRODNEGA ODDELKA

V ponedeljek, 26. t. m. je bilo v Zelezarni Jesenice četrto redno zasedanje delavskega sveta. Na dnevnem redu je bilo najprej poročilo o zaključnem računu za leto 1956, ki so ga navzoči po kratki razpravi sprejeli. Zatem so obravnavali delitev celotnega dobička iz skladov za leto 1957, polletni obračun proizvodnje in prodaje, poročilo o redu in disciplini in še nekaj drugih zadev.

Delavski svet je sklenil, naj od celotnega dobička, ki ostane podjetju, rezervirajo 25% za premije vodilnim uslužbencem in organizatorjem proizvodnje, za premije na prihranke in podobno. Ostali del dobička bodo razdelili delavcem; v septembru bo vsak prejel znesek v višini ene mesečne plače. Ta dobiček lahko deli Zelezarna predvsem na račun večje proizvodnje, ki se je v primerjavi z lanskim letom povečala za okoli 5%. Na seji so izglasovali tudi predlog za najetje dodatnih kreditov za gradnjo stanovanj. Podjetje bo moralo nujno zaposliti vsaj še 500 delavcev, vendar jim mora prej zagotoviti stanovanja. Delavski svet je sprejel tudi sklep o najetju kredita pri Jugoslovanski investicijski banki, ki ga nameravajo uporabiti za rekonstrukcijo elektro-

nega oddelka. Podjetje potrebuje za to 41 milijonov dinarjev, od tega 28 milijonov dinarjev za uvoženo opremo, ostalo pa za domačo opremo oddelka. Dela se bodo lotili takoj, da bo rekonstrukcija dokončana že v letu 1958. Trg za oplašene elektrode je spričo vedno večjega povpraševanja po njih zagotovljen doma in v tujini.

NEBOTIČNIKI TUDI NA JESENICAH

V Zelezarni Jesenice zadnje čase razmišljajo o tem, kako bi v čim krajšem času zagotovili za svoje delavce čim več stanovanj. Na zasedanju delavskega sveta v ponedeljek, 26. avgusta, so razpravljali o predlogu za gradnjo stolpnih hiš. Delavski svet se je odločil, da bo najel potreben kredit. Temelje za tri nebotičnike na Plavžu bodo začeli kopati še letos. Stanovanja v stolpnih hišah bodo cenejša in udobnejša kot so bila v sedanjih blokkih. V vsakem nebotičniku jih bo 40, to je po 4 v vsakem nadstropju. Stanovanja bo ogrevala centralna kurjave; v stavbi bo tudi dvigalo. Predvidevajo, da bodo nebotičniki na Plavžu zgrajeni leta 1959.

TEKMOVANJE KOSCEV IN GRABLIJ V VOGLJAH

Aktivni mladih združ. Kmetijske zadruge Voklo deluje že več kot leto dni. Doslej še ni pokazal večjega uspeha, razen v skupnem delu s kmetijsko

Novi objekt 07 tovarne »Iskra« med gradnjo

zadrugo. Nekaj mladih združnikov je končalo kmetijsko šolo v Poljčah. V zadnjem času pa je tudi delo aktivna nekoželjsko napredovalo. Že nekaj časa se pripravljajo na tekmovanje koscev in grabljic, ki bo v nedeljo popoldan v Vogljah. Pričakujejo, da se bo tekmovanja udeležilo večje število koscev in grabljic iz domačega kraja, kakor tudi sosednji aktivni mladih združnikov. Iz vasi bodo skupno odšli na tekmovalni prostor, kjer bo sprejem tekmovalcev in gostov. Po končanem tekmovanju bodo najboljši nagradjeni, nato pa bo sledila kmečka malica. -an

V SOTESKI KOKRE GRADE NOV MOST

Soteski Kokre v Kranju se obeta nov most, preko katerega bodo v bližnji prihodnosti, ko bodo zaradi nujnih popravil zapeli viseči most, uravnali osebni promet med Hujami in mestom. Prehod z enega na drugi breg, sicer ne bo posebno prikladen, kajti novi most leži prav na dnu soteske. Ker je to trenutno najboljša rešitev povezave obeh bregov, se bodo morali koristniki visečih brvi posluževati novega mostu, pa čeprav bo pot z brega na breg daljša in napornejša.

Konstrukcija mosta s tremi železobetonskimi nosilci je zelo solidna in bo zlahka kljubovala narasli vodi ob neurjih. Če ne bo prišlo do nepredvidenih za-

prek, bo most izročen svojemu namenu v prvih dneh septembra. S.

JESENICANOM ZAGOTOVLJEN CINEMASCOP

Upravi Kinematograf, podjetja na Jesenicah je končno uspelo dobiti kredit za preureditev kino dvorano »Kina - Radio« na Jesenicah v cinemascope. Devet milijonov kredita jim je odobrila podružnica Komunalne banke na Jesenicah, podjetje pa bo iz lastnih sredstev prispevalo 1 1/2 milijona dinarjev. Začetnih del so se že lotili in kaže, da bodo gotovi do 1. novembra. Ako pa se bodo dela iz kakršnega razloga zakasnila, bo otvoritev cinemascopa na Jesenicah 29. novembra. Po izjavi tov. Strumbila, ki bo vodil dela, bodo kino predstave na sporedu vse do otvoritve preurejenega kina. Ker bo dvorana opremljena z novimi stoli, se je uprava kino podjetja odločila oddati sedanjne sedeže prosvetnim domovom v občini, in sicer prosvetni dvorani na Breznici in novo zgrajenemu prosvetnemu domu na Hrušici. U.

GASILSKE VAJE NA VISOKEM

V nedeljo popoldan je gasilsko društvo na Visokem organiziralo gasilske vaje, ki so se jih poleg domačih gasilcev udeležila tudi sosednja društva. Vaja je dobro uspela. -an

gorenjski obveščevalcec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA
Zdravstveni dom Kranj, Poljska pošta 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Od privatnikov malih oglasov ne objavljamo pred vplačilom. Cena malih oglasov je: Preklic 20 din, izgubljeni 10 din, ostalo 12 din od osebe. Naročniki imajo 20% popusta.

Iščem gospodinski pomočnik z znanjem kuhe. Plača dobrega. Zora Levičnik, Huje 39 - Kranj.

Na izbire imam 2 kravi, ki bosta teletki začetka septembra, naprodaj, Velesovo 31.

Preklicujem neresnične besede, ki sem jih izrekla o Friškovicu Antonu, Zabnica 36, češ da ima kostno jetiko. Francka Trbanc, Zabnica.

Preklicujem žaljivke, izrečene o Janezu Žepiču, Sraškovo in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. Kristel Zaletel.

Podpisani preklicujem govornice, ki sem jih izrekal o Francu Travnu, kurjaču pri »Svilanik« Kamnik kot neresnične ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. Edvin Jerman.

Preklicujem blok 31968, ki je bil izdan v komisijijski trgovini Kranj dne 11. 10. 1956.

»VESPO« brezhibno prodam - Drago Fuchs, Kranj, Kokrica 119.

Najdeno kolo se dobi na gradilišču »Projekt« - OLO Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Travnik 3 ha v Tenetišah prodam. Naslov: Fujan Janez Hraše 5, Smednik.

Kupim samostojno dvosobno stanovanje v Kranju. Ponudbe oddati na oglasni oddelček pod »Vseljivo julija 1958«.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj. Prodajatelj: Čevljar, Kranj.

Osemletka Stane Žagar (novoustanovljena iz oddelkov osnovne šole Planina in osnovne šole Kranj - v prostorih I. gimnazije)

Osemletka Lucijan Seljak (bivša osnovna šola Stražišče)

Osemletka Ivan Cankar (bivša III. gimnazija)

Prvi razred gimnazije je s šolskim letom 1957/1958 ukinjen. Vsi učenci osemletke oz. tam, kjer so obiskovali 4. razred.

Ravnateljstva vseh osemletk v Kranju pozivajo učence 5. razredov, da se izjavijo, kateri tuj jezik se želijo učiti (angl. ali nemščino). Ustne ali pisne izjave naj učenci oddajo do 2. septembra.

Zaradi pomanjkanja prostora v Kranju in v ustanovitvi nove šole, je svet za šolstvo sprejel sklep o rajonizaciji šol, ki se bo za vse prve razrede izvajal v celoti, za ostale pa delno že s prvočetno šolskega leta. Podrobnosti so razvidne iz objav pri vseh šolah v Kranju.

KINO

»STORŽIČ« KRANJ: 30. avgusta ob 18. in 20. uri amer. barvni film »NAPREJ UJKA VILI«.

31. avgusta ob 18. in 20. uri amer. barvni film »NAPREJ UJKA VILI«.

Ob 22. uri premiera braziljskega filma »Idealna tašča«.

1. septembra ob 10. uri češki film »KAVARNA NA GLAVNI ULICI«.

Ob 14. uri braziljski film »IDEALNA TAŠČA«.

Ob 16., 18. in 20. uri amer. barvni film »NAPREJ UJKA VILI«.

»TRIGLAV« PRIMSKOVO: 31. avgusta ob 19.30. uri ameriški barvni film »GOLA DZUNGLA«.

1. septembra ob 16., 18. in 20. uri amer. barvni film »GOLA DZUNGLA«.

»SVOBODA« STRAŽIŠČE: 31. avgusta ob 18. in 20. uri premiera amer. barvnega filma »MASČEVALEC IZ DALASA«.

1. septembra ob 10. uri braziljski film »IDEALNA TAŠČA«.

Ob 16., 18. in 20. uri ameriški barvni film »MASČEVALEC IZ DALASA«.

»NAKLO«: 31. avgusta ob 19.30. uri braziljski film »IDEALNA TAŠČA«.

1. septembra ob 17. in 19. uri češki film »KAVARNA NA GLAVNI ULICI«.

»RADOVLJICA«: 30. in 31. avgusta ter 1. septembra za hodnonemški zabavni barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

»BLED«: 30. in 31. avgusta ter 1. in 2. septembra ameriški barvni film »PIROŠKA«.

ni film »SAN ANTONIO«. Predstave ob delavniških ob 18. in 20.30. uri, ob nedeljah pa ob 14., 16. 18. in 20.30. uri.

LJUBNO: 31. avgusta in 1. septembra amer. film »TARZAN IN NJEGOVA PRIJATELJICA«. Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 18. uri.

»KRVAVC« CERKLJE: 31. avgusta in 1. septembra francoski film »EDVARD IN KAROLINA«. V soboto ob 20.30. uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri.

»SORA« ŠKOFJA LOKA, 30. avgusta do 1. septembra ameriški barvni film »DZIPS«.

»RADIO« JESENICE: 30. avgusta franc. film »LIZBONSKE NOČI«. Predstave ob 18. in 20. uri. Danes zadnjič. 31. avgusta premiera ameriškega filma »SLED ZLOČINA«, predstave ob 18. in 20. uri. 1. septembra amer. krim. film »SLED ZLOČINA«, predstave ob 16., 18. in 20. uri. Ob 11. uri matineja amer. barv. filma »REVIJA«.

»PLAVZ« JESENICE: 30. avgusta nemški film »TROMBA«, predstave ob 18. in 20. uri. Danes zadnjič. 31. avgusta francoski film »LIZBONSKE NOČI«, predstave ob 18. in 20. uri. 1. septembra franc. film »LIZBONSKE NOČI«, predstave ob 18. in 20. uri. Ob 10. uri matineja amer. barv. filma »REVIJA«.

»ZIROVNICA«: 31. avgusta nemški film »TROMBA«, predstave ob 18. in 20. uri. Danes zadnjič. 31. avgusta francoski film »LIZBONSKE NOČI«, predstave ob 17. in 20. uri.

»DOVJE MOJSTRANA«: 31. avgusta ameriški film »OBAT IN COSTELO V TUJSKI LEGIJI«, predstave ob 20. uri. 1. septembra ameriški film »OBAT IN COSTELO V TUJSKI LEGIJI«, predstavi ob 17. in 20. uri. Ob 15. uri matineja ameriškega barvnega filma »REVIJA«. Danes zadnjič.

»KOROŠKA BELA«: 1. septembra ameriški krim. film »SLED ZLOČINA«, predstavi ob 17. in 20. uri. Danes zadnjič.

TRZNI PREGLED

V KAMNIKU

V torek je bil kamniški živilski trg dobro založen. Posebno mnogo je bilo krompirja, ki ima kar stalno ceno 15 din za kilogram. Kumare so bile po 15 din, kumarice za vlaganje po 70 din, zelje 20 din, stročji fižol 40 din, paradiznik 34 din, paprika 50 din, rdeča pesa 40 din, čebula 40 din, česen 90 din, endivija pa 60 din kg. Sadja je

OBJAVA

Na osnovi Odloka o odbiranju (licenciranju) plemenjakov (Uradni list FLRJ št. 35-389/55) razpisuje Tajništvo za gospodarstvo Okrajnega ljudskega odbora Kranj

REDNO JESENSKO ODBIRANJE BIKOV ZA PLEME po naslednjem razporedu:

Torek - 10. 9. ob 7. uri Bitnje ob 8.30 uri Zabnica ob 11. uri Škofja Loka ob 13. uri Zminc ob 14. uri Log ob 16. uri Mavčiče

Četrtek - 12. 9. ob 8. uri Predoslje ob 10. uri Visoko ob 11.30 uri Preddvor ob 13. uri Kokra ob 14. uri Jezersko

Sobota - 14. 9. ob 8. uri Hotavlje ob 9.30 uri Trebija ob 11. uri Ziri ob 13.30 uri Sovodnj

Torek - 17. 9. ob 7.30 uri Goriče ob 9. uri Krize ob 10.30 uri Katarina ob 13. uri Podjubej ob 15. uri Kovor ob 17. uri Pdbrezoje

Četrtek - 19. 9. ob 8. uri Zirovnica ob 10. uri Jesenice ob 13. uri Dovje ob 15. uri Kranjska gora

Na odbiranje morajo biti prignani vsi bikli stari eno leto ali več, brez ozira, če so bili odbrani in priznani za pleme ali ne. Rejer bikov naj k odbiranju prinesejo rodovniške izvlečke, za že odbrane oz. priznane bike pa tudi pripustnice in skočne zapisnike.

Lastnike, ki bikov ne bi prignali na odbiranje, zadenejo kazenske sankcije, ki so določene v zgoraj navedenem odloku.

Tajništvo za gospodarstvo OLO Kranj

VOZNI RED JEZERSKO-KRANJ-LJUBLJANA

VELJAVEN OD 1. SEPTEMBRA 1957

Table with 4 columns: 1, 2, Odhod, Prihod. Rows list stations: Jezersko, Kanonir, Fužine, Kamnolom, Most, Kokra, redvor, Tupaliče, Britof, Kranj, Medvode, Ljubljana.

Legenda:

1 (Vozijo dnevno redno) vsak dan razen nedelj in drž. praz. 2 Vozi samo ob nedeljah in drž. praznikih

KRANJ-JEZERSKO-KRANJ

Samo ob nedeljah in državnih praznikih

Table with 4 columns: 1, 2, Odhod, Prihod. Rows list stations: Kranj, Britof, Tupaliče, Preddvor, Kokra, Most, Kamnolom, Fužine, Kanonir, Jezersko.

bilo več kot pa v soboto. Jabolka so prodajali po 50 din kg, hruške pravtako po 50 din kg, drobene slive pa po 54 din kg; grozdje 94 din kg, breskve 120 dinarjev; jaja so bila najcenejša po 18 dinarjev. Na trgu je bilo tudi dovolj mlečnih izdelkov in hrane za kokoši po stalnih cenah.

NA JESENICAH

Na jeseniškem trgu je bila v ponedeljek izbira povrtine precej pestra, čeprav je v manjših količinah. Cene pa so na Jesenicah precej višje kot v Kranju in drugod po Gorenjskem. Gospodinjje so tokrat poleg vseh kumar, čeprav so jih prodajali po 40 din kg (v Kranju so po 10 in 12 din kg). Tudi povpraševanje po grozdju je bilo zelo veliko. Branjevalci s Primorske ga niso imele nič naprodaj, v poslovalnici »Sadja« pa je bilo po 90 din kg. Zelo draga je v tem času na Jesenicah tudi čebula in korenje - 60 din kg. Zabeležili smo še naslednje cene: zelje 30 din kg, fižol v stročju 30 in 40 din kg, paprika 40 dinarjev kg, jabolka 50 din kg, breskve 100 in 120 din kg, bruske 70 in 80 din kg, smetana 320 dinarjev liter, maslo 620 din kg, slive 70 din kg, ringlo 60 din kg.

RADIO LJUBLJANA

NEDELJA, 1. SEPTEMBRA

8.30 Mladinska radijska igra - Neda Pavlovič: Mali kadija (ponovitev).

Zapisek na rob

V PLANINSKIH POSTOJANKAH VEČ OBZIRNOSTI

Ena izmed tóčk hišnega reda planinskih postojank in domov predpisuje, da mora biti po 22. uri v vseh prostorih gostišča brezpogojen mir. Kaljenju nočnega miru se obzirni izletniki in turisti skoraj v vseh primerih tudi izogibajo. Seveda pa ni moč utajiti nekaterih, sicer redkih primerov, ko gostje s kaljenjem nočnega miru hoče ali nehoto zaobidejo hišni red.

Kot primer grobeza kaljenja nočnega miru, navajam dogodek, do katerega je prišlo preteklo soboto v planinski postojanki v Tamarju. Oskrbnica postojanke je hišnemu redu navkljub dovolila skupini izletnikov iz Zelenarne Jesenice priležiti v gostišču zabavo. Da hrupnega veseljačenja, ki je trajalo vsa noč do 9. ure zjutraj, ni manjkalo, ni treba posebej poudarjati. Ostali gostje so se zjutraj neprespani zapuščali ležišču.

8.56 Pojemo in igramo ljubiteljskim narodnim in domačim melodij.

9.45 Se pomnite tovariši - Silva Taurer: Vesele iz Gubčeve.

17.30 Radijska igra - Gluela Prugel: Apolon na Seini 22.15 Zaplešimo!

Pridite na VII. MEDNARODNI VINSKI SEJEM

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU V LJUBLANI OD 4. DO 15. IX. 1957

Nad 500 vrst najboljših vin iz Anglije, Avstralije, Avstrije, Cipra, Francije, Grčije, Holandije, Italije, Kanade, Malte, Zapadne Nemčije, Portugalske, Romunije, Španije, Urugvaja, Jugoslavije in drugih.

Ocenjevanje in nagrajevanje najboljših vin po Mednarodni strokovni komisiji. Tradicionalna pokušnja svetovnoznanih vin! Vinogradniki! Oglejte in nabavite si najmodernejše vinogradniške, kletarske stroje in naprave ter druge pripomočke za vinogradništvo.

37. plenarno zasedanje vinogradnikov 22 držav! Do sedaj največja tovrstna prireditev na svetu! Izkoristite popust na železnici!

gorenjske bodice

Gotovo se boste spomnili odstavka v bodicah pretekli petek, ko sem se spotalnil ob poslovanje podjetja »Odpad«. V tem primeru je šlo za dečka, ki je zbral 15 kg odpadnega materiala, da bi ga prodal omenjenemu podjetju. Glejte vraga - tu se je pa zavozljalo, kajti deček, čeprav je prišla vrsta nanj, se je moral umakniti šoferju, ki je pripeljal poln kamion odpadnega materiala. Po razgovoru s predstavnikom podjetja pa je stvar dobila drugačno podobo. Podjetje se sicer strinja s tem, da so otroci glede čakanja v vrstah enakopravni odraslim, vendar gre tu za ekonomsko škodo, ki bi bila povzročena s tem, ko bi čakal kamion z nekaj tonami odpadnega materiala. Zato tudi uslužbenec, ki je dal prednost šoferju s kamionom, ni storil posebne krivice fantu. Vsekakor pa bi moralo zbiranje odpadnega materiala zavzeti drugačno obliko. Morda bi se dalo to organizirati v pionirskih krožkih. Nehote se namreč vsiljuje vprašanje, če je zbiranje odpadnega materiala iz vzgojnih pa tudi higienskih razlogov za otroke sploh priporočljivo?

Takole mi je pojamral moj prijatelj: »Veš, preteklo nedeljo sem si privoščil čeden izlet v Crikvenico. Seveda sem se poslužil avtobusa podjetja »Avtopromet« iz Kranja. Ker sem si hotel zagotoviti sedeže in komodno vožnjo, sem plačal tudi rezervacije za sedeže 9, 10 in 11. Do Crikvenice je šlo vse v redu. Rečem ti - sedeli smo kot baroni. Nazaj grede se je pa začel cirkus. Vstopilo je namreč nekaj uslužbencev »Avtoprometa«, ki so se meni nič - tebi nič poživžgali na moje rezervacije z geslom: »Kdor prej pride - prej melje! pa še to kraljico so dodali: »Na avtobusih Avtoprometa imajo predvsem prednost uslužbenice tega podjetja! Tako me je gitalo, da sem bil zelen kot kumara, pa vse skupaj ni nič zalego. Z vsemi kriplicami sem si priboril namesto treh le en sedež, ali drugače povedano - jaz sem sedel, moja hčerka in njena prijateljica sta si pa na vse mogoče načine prizadevali, kako bi bila vožnja čim udobnejša. - Zivjto rezervacije pri Avtoprometu!

Sklenili so, da bodo tudi sami izvolili »Mis Radovljica«. Do sem je šlo vse v redu. Ko pa je žirija začela izmed petih lepotic, ki so se udeležile lepotega tekmovalja, izbrati kraljico, so pa klecnili. Klecnili so pred neko Italijanko, ki je, čeprav se od njene lepote ni nikomur zanohotilo, objubila lepo nagrado žiriji, če bo izvoljena. Epilog je bil takšen: Italijanka je postala lepota kraljica, darilo, ki ga je prejela kot nagrado, pa je pretopila v zdravo valuto - žlahtno kapljico, s katero je žirijo hvaležno napojila.

V okolici Erjavčeve kočice na Vršknu imajo krave, ki sproti predelajo mleko v prah. Kajne, kaj takega pa še niste slišali. Tudi jaz ne. - Ko sem preteklo nedeljo povprašal v tej planinski postojanki po mleku, so mi kljub temu, da se v neposredni bližini pase nič koliko pravih krav, takšnih, ki imajo pod trebuhom pravcate cisterne za mleko, hoteli postreči z mlekom v prahu.

Sklenili so, da bodo tudi sami izvolili »Mis Radovljica«. Do sem je šlo vse v redu. Ko pa je žirija začela izmed petih lepotic, ki so se udeležile lepotega tekmovalja, izbrati kraljico, so pa klecnili. Klecnili so pred neko Italijanko, ki je, čeprav se od njene lepote ni nikomur zanohotilo, objubila lepo nagrado žiriji, če bo izvoljena. Epilog je bil takšen: Italijanka je postala lepota kraljica, darilo, ki ga je prejela kot nagrado, pa je pretopila v zdravo valuto - žlahtno kapljico, s katero je žirijo hvaležno napojila.

V planinski postojanki v Tamarju so se pa tole zgodilo. Vsa ležišča so bila zasedena. Stiska pa je postala še hušja, ko je pod noč prispela do kočice trilečanska družina: oče, mati in hči. Mater in hčer so še nekako spravili v eno posteljo, ata je pa običaj na suhem. Pa je ubogi možakar toliko časa vrtil, da je nekje le izvrtil posteljo. Ko je pozneje stopil v sobo, je našel v postelji neko deklico, ki je spala spanje utrujenega in pravičnega turista. Možakar se je razburil kot le kaj. Poklical je upravnika doma in se pritožil, češ da je bila postelja vendar njemu namenjena. Pa ga je iznajdljivi upravnik lepo potrošal: »Tak, nikar se po nepotrebnem ne razburjajte. Kar k puncici zlezite v posteljo, pa je. Tako in tako smo predvidevali, da bomo v vsako posteljo spravili po dva turista. - Tolkico povem, da za posteljo ogoljufani turist ni hotel nič vedeti za to sicer mikavno prigovarjanje. Pa tudi tega ne vem, kako je prenočil.

VAS BODICAR

SLIKARSKI NEOREALIZEM V NOVI IZDAJI

iz razgovora s slikarjem
Marjanom Dovjakom

Številni ljubitelji likovne umetnosti, ki so si ogledali v Mestnem muzeju v Kranju razstavo olj in risb akademskega slikarja Marjana Dovjaka iz Ljubljane, so vsekakor bogatejši za srečanje z ustvarjalnostjo umetnika, ki pripada mlajši generaciji naših likovnikov. Razstavljena dela predstavljajo dozorelo obliko slikarskega izraza, ki se odraža zlasti v izvornosti motivov in v ustvarjalčevi osebnosti moti. — Del tistega, česar ne more povedati njegova ustvarjalnost in pa ostalo, ki je sicer utajeno v njegovih delih, pa je za laika nedostopno, bom skušal posredovati z razgovorom s slikarjem.

Kakšni nagibi so vas privedli do odločitve, da razstavljate v Kranju?

»Predvsem prijazno vabilo Kluba likovnih delavcev Gorenjske in popularnost, ki si jo je pridobil Klub z zares kvalitetnimi razstavami upodabljalnih umetnosti v Mestnem muzeju.«

Kje ste doslej razstavljali?

»V pretežni meri sem se udeleževal kolektivnih razstav, in sicer leta 1954 v Jakopičevem paviljonu in naslednje leto v Moderni galeriji v Ljubljani. Z dvema slikama sem se udeležil Bienala v Benetkah in z eno sliko medrepubliške razstave v Sarajevu. Samostojno razstavo pa sem imel lani v Jakopičevem paviljonu.«

Kakšnih tehnik se poslužujete?

»V pretežni meri gojim olja, gvaš in akvarel. Jeseni se nameravam posvetiti tudi grafiki, pa čeprav me le-ta prav zavoljo mnogih tehničnih prijemov, lahko bi rekel, nekakšnega obrtništvu, posebno ne privlači. — Najljubše mi je slikanje v olju, ker se le-to prilagaja mojemu izraznemu hotenju.«

Kakšni motivi so vam najljubši?

»Na kratko povedano: vsi, ki so vsebinsko dovolj učinkoviti in v katerih je čutili utrip vsakdanjega življenja. Najznačilnejše za moje ustvarjanje je stajanje človeka in pokrajine v celoti s socialnim poudarkom in prizvokom človečnosti. Ali določneje povedano: prizadevam si upodobiti vpliv sodobnega, hrupnega življenja na človekovo čustvovanje in občutja. Notranja vsebina je tisto, kar vrednoti človekovo notranjost in življenje — prav kategorijalno nočem človeka - robota.«

Kaj menite o svojem izpevedno izraznem stremeljenju?

»Precej dolgo sem životalil v ne-

kakšem post-impresionizmu, čigar poudarek je bil predvsem v trenutnih občutjih. Seveda pa me je duševno zorenje iztrgalo iz te smeri in me hkrati prisililo k razmišljanju in k iskanju novih izraznih poti. Slednjič so me moja prizadevanja privedla do načela — in tega se tudi močno oklepam — da je treba življenje najprej premagati, šele potem ga je moč dojeti. Določneje povedano: nepotvorjeno formo življenja z vsemi odtenki je treba analizirati in ga kritično presoditi iz vseh zornih kotov. Barvnim in formalnim čarom pa se pri tem ne pustim zapeljati, kajti ti so za moje ustvarjanje in umetniško izpevedno sekundarnega pomena. Prizadevam si prodreti v bistvo motiva — in to je tudi moj edini smoter.

Na vaše vmesno vprašanje le toliko: abstraktna umetnost me prav v tem mojem hotenju ne more zadovoljiti, kajti v abstraktnem slikarstvu gre zlasti za kompozicijsko in barvno

ugodje. Vsa moja hotenja pa so ostro usmerjena v poenostavljanje motiva oziroma forme. Vse odvišne elemente in lepote efekte, ki za sliko niso bistvene važnosti, eliminiiram. Suverena izpoved umetnika mora biti premočrtna — razumljiva. Lahko bi rekli: moja dela imajo nekakšen prizvok slikarskega neorealizma v novi izdaji.«

Kaj hočete povedati ljudem in kaj je glavni smoter vašega ustvarjanja?

»Za človeka grel je moje načelo. Upodobiti hočem torej človeka z dobrimi in slabimi lastnostmi — ne zaradi zunanje podobe, temveč zavoljo notranje vsebine. Zlasti sem naklonjen človeku, ki živi v težkih socialnih prilikah. Pri tem gledam na življenje kritično, brez olepšav in zlohotnih pritikanj, nočem zapirati oči in zatiskati ušes pred resnico, borim se za svoje osebno mišljenje. Skratka, iskren sem, in to — menim — me približuje publiki.«

Marjan Dovjak: GRADITELJI (olja)

filmi, ki jih gledamo

»DIMNI SIGNAL«

Je v svrsti kavbojk šo kar dober film. Dogaja se v eni največjih prirodnih znamenitosti na svetu, v več sto kilometrov dolgem in na nekaterih mestih tudi nad tisoč metrov globokem kanjonu (soleski) reke Colorado. Poleg dokaj izvrne zgodbe so barvni posnetki kanjona Colorada poglavitna edilka tega filma.

»NASILJE«

V ameriškem filmu v črno-beli tehniki »Nasilje« trčimo ob psihološki problem človeka, čigar preteklost bremena dejanja, ki niso v skladu niti s etičnimi niti s moralnimi načeli in ki izsovejo pozneje vrsto psihičnih in zunanjih konfliktov. Zgodbe, ki načenjajo takšna vprašanja, so ponavadi trd oreh za vso ekipo, ki dela na realizaciji filma, od scenarista preko režiserja, pa do igralcev in se pogosto izrode v nekakšne, po sili

skonstruirane, večnih sentimentalne psevdo-psihološke filme. — S filmom »Nasilje« so imeli ustvarjalci precej sreče, pa čeprav film ne presega povprečja. Tudi po obrtniški plati je film šo kar užiten. Mestoma je zgodba zaradi razvlečenih prizorov ohlapna, vendar pa te vrzeli zapolnjuje dobra igra igralskega ansambla.

»NAPREJ, UJEC VILI«

Je ameriška barvna komedija (ob pravilnem prevodu bi se naslov glasil »Vrnitev Oktobra«, nikakor pa ne »Naprej ulka Vili«), ki nima drugega namena kot zabavati. To se filmu tudi v polni meri posreči. O kakšnih posebnih, zlasti pa umetniških vrednotah, pa ne moremo govoriti. Kot v vseh podobnih primerih, tako tudi v tem primeru nimamo obrtniški plati kaj očitati. Barve, režija, igra — vse je posrečeno, o ostalih vrednotah filma pa presodite sami.

Kljub težavam LEPI USPEHI

V bohinjškem kotu je kulturno-prosvetno delo močno razgibano, kar velja v polni meri tudi za Češnjico. Da je temu tako, gre zasluga vaščanom, ki zelo cenijo napore članov prosvetnega društva.

Težišče vsega dela je predvsem na dramski sekciji. V letošnji sezoni so uprizorili sedem del, kar je dokaz, da igralcev in poštvovalnosti ne manjka. Kulturno-prosvetnega društva pravzaprav nimajo, pač pa delujejo v kulturnem odseku PGD Češnjica. Potrebe pa narekujejo in o tom je bilo že govora, da bi ustanovili kulturno-umetniško društvo.

Tudi ostale sekcije imajo dobre delovne pogoje, vendar jim manjka organizator, ki bi smotno usmerjal njihova hotenja. Vsekakor je najuspešnejša dramska sekcija, ki vsako leto vključuje v svoje vrste tudi doraščajočo mladino. Glavno breme dramskega dela pa še vedno nosijo starejši igralci. Zanimivo je, da je pri igri »Razbojnik« igral glavno vlogo Valentin Dobravec, kmet iz Češnjice. To je hkrati njegov 71. odrski lik, ki ga je doslej oblikoval. To pa ni osamljen primer — njemu podobnih je še več.

Kaj pa režija? Tudi za to je preskrbljeno. Kot režiser je prav uspešen 58-letni Franc Urban, prav tako kmet iz Češnjice.

V minulih sezonah so uprizorili Miška Kranjca dramo »Pot do zločina«, Olge Scheinpflugove »Okence«, Scherickovo »Konec poti« in še nekaj veseliger. Razen tega so v Češnjici gostovale igralske skupine iz Gorij, Bliške Dobrave, Srednje vasi v Bohinju in iz Bohinjske Bistrice. Dvorana je bila vselej tesno zasedena.

Kljub temu, da se društvo bori z mnogimi, zlasti z denarnimi težavami, so bile igre podane bolj ali manj uspešno. Tudi prepotrebno dvorano so obnovili. Leseni gasilski dom so obnovili in kdor pozna pogoje, v katerih so dom obnavljali, bo pač izrekel poštvovalnim graditeljem vse priznanje. Glavna in skorajda edina opora pri gradnji so bile pridne roke starejših vaščanov, zlasti pa mladine. Da imajo sedaj svoj dom, je edino plačilo, ki so si ga želeli. Vsekakor pa bo njihovo plodno delo olajšano v novi sezoni, ki je pred durmi.

A. J.

Z RAZSTAVE V MESTNEM MUZEJU V KRANJU

Marjan Dovjak: POČITEK (olja)

Naša leatka upodla

MANFRED GEORGES:

Šele po tednu dni se je znašlo v poštnem predalu Gretino pismo — jedeč, kratek odgovor, ki odklanja, vendar pripušča občudovalcu možnost, da se more še enkrat oglašiti. No, in danes zjutraj je dospelo drugo pismo, toplejše, vroče, izvornejše in mogočnejše v čustvih. Spominjal se je svojih prvih resničnih pisem na Greto in ker je vedel, da jo je zadel v njeni najgloblji notranjosti, je bil prepričan, da Greta ne bo molčala in da jo je prepričal o svoji, ali bolje o odkritostni nagnjenosti Hjalmarovi do nje. Vse to je razmislil Erno na kratki vožnji s parnikom do tovarne in smehljaje obesil v pisarni kloub na obehalnik. Prepričan je bil, da je storil dobro delo in ta zavest ga je dvigala.

Ko se je po delu vrnil domov h kosilu, mu je deklica povedala, da je žena odšla v mesto in naročila, naj jo Erno ne čaka s kosilom, ker ne ve, kdaj se bo vrnila. Z začudenjem je sedel k jedi, pokosil in sedel na verando, da prečita časopise in popije kavo. Nato pa se je počasi napotil v mesto, ne da bi se srečal z Greto — vsaj zatrdel si je tako — temveč kar tako, ker ni vedel kaj početi doma. Sestal se je v kavarni s prijatelji, poklepetal, pa se nenavadno kmalu dvignil in obrnil korake proti domu. Nenadoma je na cesti zapazil Greto, ko je ravno stopila k poštnemu nabiralniku, da bi vrgla vanj pismo. Zdelo se mu je, da se je zdrznila, ko ga je zagledala, potem pa se je naredila, kot da ga ne vidi, vrgla je naglo pismo v nabiralnik, in pred njim odhitela proti domu. Pustil jo je in počasi koračil k villi. Greta se je izgovorila z nujnimi opravki, tožila, da jo boli glava in kmalu legla. Nasmehnil se je, vendar se ni mogel otrestit občutka teže in žalosti. Dvoje drobnih pojavov ga je vendarle pripravilo do tega, da se je nasmehnil. Pošta, ki je ležala sicer vedno lepo urejena na pladnju, je bila danes nerodno razmetana in cvetlice v vazi na kaminu so bile ovneme, brez vode. Z grenkim okusom v ustih je drugo jutro obotavljaje se vprašal na pošti po pismu za H. E. V pismu, ki mu ga je izročila uradnica, mu Greta odgovarja. Se vedno rezervirano, toda ta rezerviranost je bila prepojena kljub razumnosti in dostojanstva s tako močnim podtonom obupanosti, slabo

POŠTNO LEŽEČE

prikrite obupanosti, da je Erna pretreslo. Obstal je sredi ceste in začel znova z branjem vrstic. Strmel je. Srce mu je bilo od razburjenja, da je slišal njegov utrip, in začuden je zrl v znano pisavo na papirju. Saj to piše ženska, ki je očitno živela življenje razočaranja, ne da bi se izdala in priznala, in tudi sedaj samo naravno naznači. In za tem razočaranjem nad življenjem je tičalo veliko pričakovanje, zatajeno in bolj hrepeneče, kot si je Erno mogel zamišljati. Bil je nesrečen, hudo nesrečen, zdaj ko je, nič hudega sluteti, posegel tako globoko v skrivnost svoje žene. Čutil je, da je izdan, da je prevaran, ogoljufan v najgloblji čustvih, v najintimnejših odtenkih svoje notranjosti, obenem pa mu je zdelo, da je obdan s temo, ki mu brani, da bi našel pot v svetlobo. In vendar jo je moral najti, ravno zdaj, za vsako ceno.

Odhitel je z vso nestrpnostjo naglico v pisarno, sedel za stroj in pisal... Ničesar ni prikrival v tem pismu Hjalmar Egge. Priznal ji je svojo veliko, globoko ljubezen, obenem pa obžaloval njeno razrvano življenje ob neljubljenem možu. Pisal je bolj črno, kot je sprva nameraval, pisal kot more pomilovati le mož svojo ljubljeno, ki globoko ljubi. Razdiral je vse njene globine, vse prikrite bolečine je vzbudil in izkopal, dotaknil se otrok, ki kljub ljubezni ovirajo človeka, da se ne more predati čustvom, kakor mu veleva srce. Čim dlje je pisal Erno, tem bolj žalosten je postajal. Ljubezen, jeza in užaljeno samoljublje, vsa različna čustva so se borila v njem in pismo je vedno bolj dobivalo pristen prizvok, in ko je zaključil, je malo manjkalo, da ni namesto Hjalmarja s tresočo roko podpisal pravo ime.

Komaj je čakal na naslednji dan. Pisma ni bilo. Drugi dan tudi ne. Tretji dan nič. Na tistem se je jezil sam nad seboj, da je prismojen in grd. Četrtega dne je stopil na pošto le še iz navade in da ne bi zamudil prilike. Poštna uslužbenka mu ponudi pismo. Bilo je Gretino.

Ko ga je odprl in prečital prve vrste, so se mu zašibile noge in moral je sedeti. Takoj od začetka pojasnili Greta, zakaj se je odgovoril kasnil. Hotela je še enkrat dobiti premišliti vse in je zato odlašala z odgovorom. Hjalmar

rovo zadnje pismo jo je zadelo v sredino notranjosti. Zdaj da veruje v resničnost njegovih čustev, kajti kdor ume tako brati njeno notranjost in njena pisma, in začuden trenutnemu razpoloženju ob slučajnem srečanju. Z neverjetno točnostjo je Hjalmar zadel njeno razpoloženje in razmere v njenem zakonu. Nato je sledilo nekaj odstavkov žalostne ostroti, s katero je opisala svoje odnose do moža, in končno vprašanje, zakaj Hjalmar ne navede svojega naslova, če mu je res do snidenja z njo. Podpisala se je prvič »Vaša Greta Ernova«. Ko je Erno zapuščal poštno poslopje, so se zibale stopnice pod njegovimi nogami in moral se je nasloniti na steber, sicer bi bil omahnil. Končno se mu je posrečilo priti v malo kavarno in obsedel je pri samotni mizi pred kozarčkom konjaka. Šele živahnije gibanje in klicanje natakarjev ga je zbudilo in opozorilo, da se je zvečerilo in da je promet v kavarni postal živahniji. Plačal je in odšel. Na poti proti villi je obstal: »Konec!« Vse misli so se mu zgoštile v eno samo besedico: Konec!

Kaj bo iz tega? To misel je nosil Erno v sebi naslednje dni. Na poslednje Gretino pismo vendar ne more več odgovoriti kot Hjalmar! Ali naj prizna svojo prevaro? Ali naj vzame domnevnega tekmeča resno in »odkrije« v njeni pisalni mizi njegova pisma? Ali pa naj zatre Gretino srečo z razočaranjem nad neodgovorjenim pismom? Ni se mogel odločiti. Preden se je zavedel, je minilo teden dni. Tu pa je nenadoma rekla nekega večera Greta: »Ti, Maks, rada bi govorila s teboj.« Okrenil se je in zapazil na njenem obrazu toliko mešanico veselja, razburjenja in zadrege, da je vedel, da ga čaka nekaj nenavadnega. »Prosim,« je dejal in sedel s povešeno glavo k mizi. Postavila se je za pisalno mizo in dejala: »Nekaj resnega je, Maks. Spoznala sem moža.« Ernove roke so se pod mizo krčevito strnile. Zdaj prehaja njegova goljufija v katastrofo! Trenutno se je odločil, da bo Greti vse povedal. Tu pa je že nadaljevala: »Hjalmar Egge mu je ime. Človek je, ki bi tudi tebi ugajal.« Erno jo je skrivoma pogledal: »Ugajal? Kako? Kaj ga poznaš? Odkod ga poznaš?«

(Nadaljevanje prihodnjic)

Družinski pomenki

NE GRE SAMO ZA DENAR

V na pol kmečki na pol delavski vasi, skoraj uro hoda od mesta, imajo Hrastovi svojo hišico. Obdaja jo majhen vrt, na katerem pridelujejo najpotrebnejšo zelenjavo, del vrta pa je porasel s travo. To je najbolj priljubljeno igrišče za osemletno Alenko in petletnega Janeza.

Letos sta obadva otroka dobila v družbo malo Mirico, ki jo je njuna mati vzela v rejo. Deklica gre zdaj v četrto leto. Ima samo mamco, da skrbi zanjo. Toda, ker hodi na delo v tovarno, in ker nima primerne stanovanj, hčerke ne more imeti pri sebi. Ob nedeljah pa se vedno oglasi pri Hrastovih. Mirica tedaj kar pozabi na igro s svojima prijateljskima. Mami ve povedati vedno kaj novega. Se posebno pa se Mirica vsakokrat ob materinem obisku razveseli čokolade ali bonbonov, ki jih dobi od nje. (Te priboljške seveda deli z Alenko in Janezkom, saj ji tudi onadva odstopita kako dobrote. Alenka imenuje Mirico kar sestrica. Svojo mamco neprestano nagovarja, naj bi ostala rejenka vedno pri njih. »Če bo le hotela,« pravi mama, »in če ji bo vedno tako ugajalo pri nas.«

Soseda Hrastovim zavida, da imajo rejenko. Večkrat je že očitaloče dejala: »Seveda, pri vas lahko izhajate, ko imate od rejenke dovolj dohodkov.« — »Saj lahko tudi vi vzamete v rejo kakšnega otroka,« je nekoč odgovorila Hrastova. »Dobre rejenke so povsod zaželeno.«

»Misel o rejenku ni slaba,« je soseda zvečer omenila zadevo svojemu možu. Brž sta oba pričela računati in odločila sta se, da bosta vzela v rejo kar dva otroka.

Ze naslednji dan se je soseda zglasila na oddelku za socialno varstvo. Tam je razlagala, da je iz »sočutja do otrok brez varstva« pripravljena vzeti v rejo dve taki siroti. Takoj nato pa se je začela po trgovsko pogajati za ceno. Na dolgo in široko je uslužbencem govorila o draginji, o skrbeh in napornem delu z otroki, kar se seveda lahko povrne samo v denarju. Ko so ji obrazložili, koliko dobijo za nego in varstvo otrok ostale rejenice, ne da bi se pritoževale, je pristala na običajno ceno. Obljubili so ji, da jo bodo obvestili, če ji bo ta ali ona mati pripravljena dati otroka.

Cez teden dni je dobila odklonilen odgovor. Uslužbencem oddelka za socialno varstvo je verjetno preveč očito pokazala, da se za rejo ni odločila iz sočutja do otrok, ampak le zaradi denarja. Bila je zelo užajena in Hrastovih sploh ni več pogledala.

V TEM MUHASTEM VREMENU, KO SE NAM POLETJE VEDNO BOLJ ODMIKA, SO NAJBOLJ PRAKTIČNE DVODELNE OBLEKE, KAKRŠNI VIDITE TUDI NA SLIKI.

RECEPTI

JEDILNIK

Soparni buhteljčki s rumovo kremo
 Juha: 2 l slanega kropa, 2-3 kolerabice, 3 korenčki, 2 krompirja, 10 dkg masčobe, 6 dkg moke, zelen peteršilj, 2 žlici kisle smetane.

V slan krop deni kuhat na kocke narezano kolerabo, krompir in korenček. Zabeli s svetlim prežganjem. Predno serviraš, dodaj še zelen peteršilj in kislo smetano.

Soparni buhteljčki: 1/2 kg moke, sol, 2 rumenjakca, 8 dkg margarine ali masla, 8 dkg sladkorja. mleko po potrebi.

Dvema dkg kvasa primešaj žličko sladkorja, 3 žlice mleka, žlico moke in soli, da vzhaja. V skledi presej moko, dodaj 1/2, mešanico mleka, rumenjakov, sladkorja in masčobe. Testo stepaj toliko časa, da žlica odstopi od njega, nato naj vzhaja. Vzhajanega razvaljaj in obkuj majhne buhteljčke. Daj jih na pekač in pomakaj v masčobo, da se ne sprimejo, nato jih polj z mlačnim mlekom in pusti vzhajati. Potem jih speci, razdeli na porcije in polj s kremo.

Krema: 1 liter mleka, 2 rumenjaka, žlica moke, 15 dkg sladkorja, pol kozarca ruma.

Rumenjake mešaj s sladkorjem, da dobro narastejo, prideni 2 žlici hladnega mleka, moko in dobro razmešaj. Ostalo mleko zavri in vročega med mešanjem vlijav v skledo. Vse skupaj stepaj na štedilniku toliko časa, da zavre. Ohladi, dodaj še rum in polj kremo po buhteljčkih.

PRAKTIČNI NASVETI

NASVETI ZA VLAGANJE Kumare s gorčice
 Dorasle kumare olupimo in prerežemo po dolgem, jim odstranimo seme, nato jih zrežemo na prst dolge koščke, le-te nasolimo in pustimo v soli 24 ur. Potem jih obrišemo in zložimo v kozarce. Vmes pa denemo gorčično seme, kolesca hrena, vršičke pehtrana, kako šalotko in cel poper. Ko je kozarec poln, ga zalijemo s prevetim in ohlajenim kisom in zavežemo s pergamentom.

Paprike v olju in kislu
 Četrť kg soli, četrť kg sladkorja, četrť l olja, četrť l kisove esence in 5 l vode ali 5 l kisa za vlaganje brez vode in esence denemo v večji lonec in zavremo. Med tem očistimo lepe zrele paprike, jim porežemo peclje, jih operemo in na cedilu odcedimo. Odcedjene denemo v pripravljeno vrelo tekočino in kuhamo tako dolgo, da spremene barvo in se kožica nagrbani. Nato jih poberemo s penovko iz tekočine in denemo v kozarce. Ko so kuhane vse paprike, preostalo tekočino dobro prevremo in ohladimo. S hladno zalijemo vložene paprike in kozarce zavežemo in shranimo. V 5 l tekočine skuhamo lahko 150 do 200 paprik.

CENE TUDI NA STOJNICE

Precej časa že redno dvakrat v tednu zahajam na kranjski živilski trg. Ko pred stojnicami povprašujem za cene, dobim sicer včasih prijazen odgovor, neredkokdaj pa moram celo dvakrat ali trikrat ponoviti vprašanje, pa še tedaj mi prodajalka le

s težavo nekaj zamrma v odgovor. Marsikatera gospodinja se je že pritožila zaradi tega. Sicer res ni prijetno vsako minuto ponavljati prodajalcem posameznih cen, vendar bi se dala zadeva kaj preprosto urediti tako, da bi bili zadovoljni prodajalci in kupci. Vsakdo, ki prinese živila na trg, bi lahko na majhnem listku priložil zraven ceno. Koliko povpraševanja in nejevoljnih odgovorov bi bilo s tem prihranjenih. Komur bi bila roba in cena všeč, bi se odločil za nakup, komur pa ne, bi lahko zbral še na drugih stojnicah. Ta predlog pravzaprav ni nič novega. Tudi trgovine imajo cene v izložbah ali na drugih vidnih mestih, kjer si jih lahko vsakdo ogleda. Na jeseniškem živilskem trgu imajo to lepo urejeno in kupci lahko z listkov preberejo cene vseh živil, ki so naprodaj.

Gospodinja

PROSIMO ODGOVOR

V Kranju je že dva meseca ališati pritožbe, da v lekarni in drogeriji nimajo higienskih mesečnih vložkov. V tem primeru pa ne gre za malomarno poslovanje in prav takšen odnos do kupcev, temveč je temu kriva Tovarna sanitetnega materiala Vir pri Domžalah, ki jo oba detajlista v Kranju zaman prosita za dobavo higienskih vložkov. Zanimivo bi bilo torej ališati pravi razlog, zaradi katerega se tovarna večkratnim naročilom do sedaj še ni odzvala.

1+3=4 dobro (1) / odlično (5) / zadovoljno (1) / slabotno (1) / odlično (5)

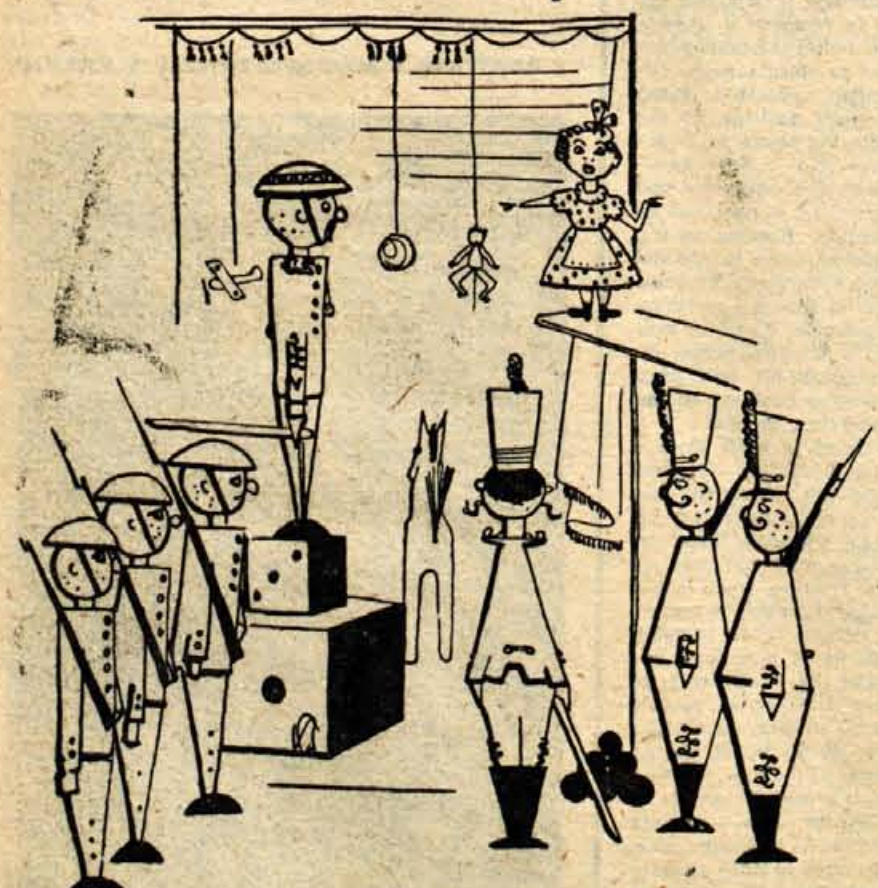
MLADA RAST

JOZE VARL

Papirnati in čokoladni vojaki

(Nadaljevanje in konec)
 Vojaki so na mah prenehali z bojem in začudeno gledali malo, hudo punčko, poveljnika pa sta oba naenkrat vprašala:

povedala prodajalki in vas bo zaklenila, vročekrvneže!
 »Saj res!« sta dejala poveljnika.
 »Pojdimo skozi mišjo luknjico!«
 Vojaki so se postavili v vrste in po-

»Pa naj gospodična pove, kako bi prišli ven. Prav radi bi šli na trato. Saj je tam vendar več prostora za vojskovanje, kakor na teh ozkih poljih.«
 »Kar skozi mišjo luknjico se splazite, tu pa dajte mir, če ne bom jutri

skakali drug za drugim iz izložbenega okna na tla ter se skozi mišjo luknjico prav tiho splazili pred prodajalno. Prvi so prišli papirnati vojaki, kmalu za njimi pa še čokoladni. Luna jih je prijetno osvetljevala, ko so se postavljali v dolge kolone. Njihova godba je zaigrala poskočno papirnatost in čoko-

ladno koračnico, vojaki pa so pričeli korakati po zapuščeni cesti.

Pred vojaki sta korakala poveljnika in vihtela po taktu svoje bridke sablje, za vojaki pa so brneli topovi, tanki in avtomobili. Na eni strani ceste je korakala čokoladna vojska, na drugi strani pa papirnata. Pri šoli sta vojski zavili na igrišče.

Ura v zvoniku je odbila polnoč, ko je trobentač oznanil napad. Spet je bilo streljanja in vpitja, skakanja in premetavanja. Zdaj je zmagovala ena vojska, zdaj druga, zdaj je ena juršala, zdaj druga, zdaj je ena bežala, zdaj druga. Joj, kako je tukaj ugajalo razboritim vojakom! Prav nič niso pazili na čas. Ze zdavnaj je odbilo štiri, a na igrišču je še vedno divjal boj. Zapeli so že prvi petelini. Oznanjali so nov dan, toda vojski nista odnehali. Ko so jutranji sončni žarki posijali na igrišče, sta se vojski še vedno obmetavali s streli.

Poredno sonce jih je gledalo in se smehljalo toliki vnemi bojujočih. Tedaj je izza bližnje hiše pridrvel jutranji vetrič. Pot ga je vodila ravno čez igrišče. Joj! Prav nalahno je zavel in že so odfrčali papirnati vojaki. Premetavali so se po zraku, kričali in se oklepali travnatih bilk, a jim ni nič pomagalo. Veter jih je razgnal in razpršil daleč naokrog.

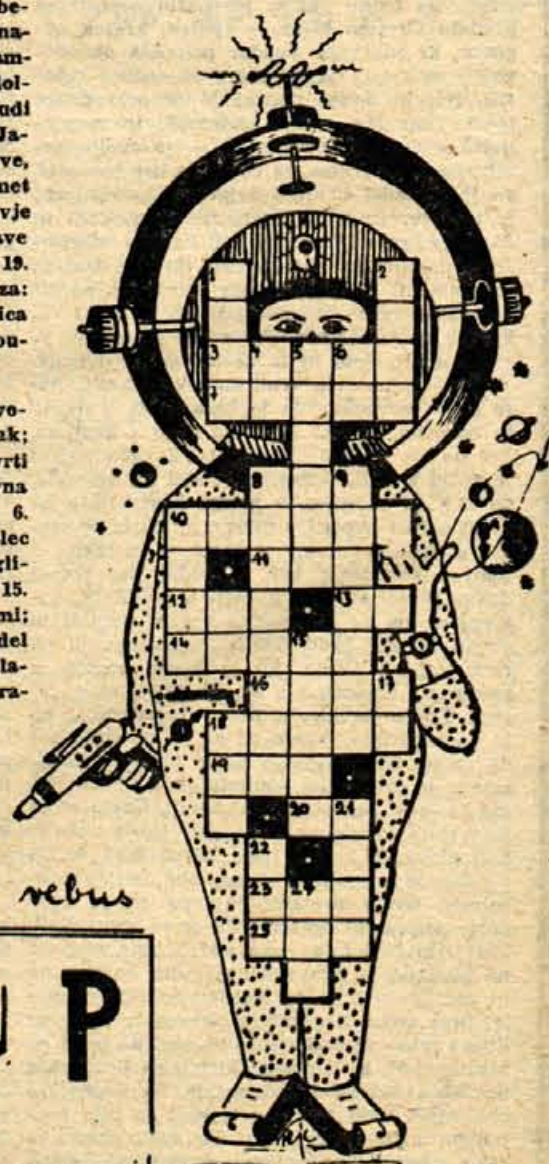
Ko je sonce videlo ubogo papirnatost vojsko razpršeno, se je pričelo smejeti. Od samega smejanja se je razgrele in poslalo na zemljo toplejše žarke. Čokoladni vojaki, ki so z zadoščanjem gledali premagano papirnatost vojsko, so se pričeli topiti. Od vojakov ni ostalo drugega, kakor kepica čokolade zavite v zmalčen srebrn, zlat, rdeč ali moder papir.

Otroci, ki so zjutraj šli v šolo, so pobirali po cesti raztrgane papirnatost vojake, na igrišču pa so se najedli čokolade. Prodajalka pa je ono jutro zaman iskala vojake. Na policah so stale prazne škatlice, punčka pa tudi ni odprla ust. Odslej je imela na svoji polički v izložbi mir.

Križanka „Mož iz vsemir a“

Vodoravne: 3. betonirano kopališče; 7. znamenit objekt v Pull-amfiteater; 8. pod; 10. dolgo trajajoča, večna, tudi šenska frizura; 11. Jadranski otok; 12. obedve, ena in druga; 13. medmet izpodbujanja; 14. gorovje na Češkem; 16. priprave za rezanje; 18. vreme; 19. organ vida; 20. kratica za tega meseca; 23. kratica za agronom; 25. brez obvala.

Navpično: 1. dvoživka, prebivalka mlak; 2. nebesno telo, ki se vrtili koli zemlje; 4. ploskovna enota; 5. ime planeta; 6. eden, ena; 8. izdelovalec tapet; 9. prebivalci Anglije; 10. čebelji samec; 15. ropotanje; 17. narobe mi; 18. črna ptica; tudi del neke stvari; 21. ime planeta; 22. otok na Jadranu; 23. nag.

Palindromni rebus

Rešitev se bere nazaj!

Reportaža o planšarjih in sirarjih V ROJSTNEM KRAJU BOHINJSKEGA SIRA

Konjščica, konec avgusta

Pravijo, da je v Bohinju Zvanov kot listja in trave in da je vsakemu drugemu dekletu ime Minka...

Res je, Mink in Zvanov jo precej, vendar niso redke tudi Cilke, Jožice in Francke. Dekleta so redke doma, ali pa so natakarice, strožnice, planšarice... Vesela in žalostna so to dekleta, vsako svojo usodo, s svojimi ženskičnimi ali šele sklenjenimi življenjskimi ideali. Vsako s svojimi željami, s tihim, nežnim hrepenenjem.

Naj bo tokrat beseda o bohinijskih Minkah, Cilkah, Franckah-planšaricah...

Tisti dan proti večeru so se podile megljice po vrhovih Vernerja, Tosca, Slemen in Draškega vrha, hribov, ki objemajo čudovito planino Konjščico. Zdej so se razpotegnile v pajčolan, pa se spet zgoštile kot bi hotele pokazati, kaj vse zmožejo. Poigravale so se z zvoničkanjem kravjih zvoncev — vodnic posameznih tropov. Za trenutek so zadušile njihov šum in ga brž spet vračale v dolino. Ko pa je zadnji pramenček svetlobe izginil, so tiho legle na strehe bajtic in planšarskih kočic, kot kokiča, ki sede v gnezdo, polno jajc, češ, saj bomo tudi noč, planšarji, bdele nad vami, da boste mirno preživeli še to noč v planini...

Planšar sicer ni poklic kot na primer šofer, knjižničar ali strojevodja. Je bolj tradicija. Posebno v Bohinju še precej pred začetkom našega stoletja.

Trdo je življenje v planinah, pa tudi lepo. Vsako leto so planšarji po 6 mesecev s tropi krav v planinah, sredi divje narave, sonca, dežja, kdajpakdaj tudi toče, odrezani od sveta, od ljudi. Včasih se že naveličajo drug drugega... Dnevi jim minevajo, ne da bi vedeli za nedeljo, praznik, petek ali svenek. Vsako jutro začno isto delo, vsak večer isti pozdrav: »Lahko noč do jutra!«

POČITEK NA PAŠI

N oči so za planšarje kratke. Poleti jih že ob štirih zjutraj zbudi sonce, pozno zvečer ležejo spat. Vsako jutro in vsak večer je treba pomolzi krave, ki se pasejo na visokih obronkih pašnikov in steljnikov. Včasih je treba proti večeru po svoj trop tudi daleč v hrib. Desetletni Janko, ki že drugo leto planšari, je pripovedoval, da njegov trop vedno najde pot v dolino, pa če je še tako oddaljen.

Planšarsko življenje v planinah sem si predstavljal vse bolj idilično kot dejansko je. Ne zato, da ne bi vedel, da delo terja od vsakega, kjerkoli je že, celega moča, marveč iz preprostega razloga, ker sem menil, da so življenjski pogoji planšarjev boljše, prijetnejši...

Na Konjščici — planini, katero sva obiskala z našim fotoreporterjem, ni tako, kot bi moralo biti. Planšarske kočice so zanemarjene, v večino od njih pronica dež, kadar dežuje, vsak veterček in katerikoli tudi vihar, je v bajtici krepko čutili. Brez štedilnikov, brez ustrezne posode in pribora, brez... Saj človek v planini ne more zahtevati udobja, ki si ga lahko privoščiti v dolini, doma. Toda vsaj najosnovnejše življenjske potrebe kolikor toliko sodobnega človeka, pa lahko danes zahteva tudi planšar. Da, tudi planšar! — Saj je on prav tako deloven človek in ima pravico do spodobnejšega življenja!

Cilka, mlado dekle, je pristavila na ognjišče kotel, napolnjen z vodo, da si bo skuhalo žgance. Dobri bodo, zaliti s svežim, dehtečim planinskim mlekom. Z užitkom jih bo pojedla. Jutri si bo skuhalo polento, pojutrišnjem testenine in potem spet žgance, polento...

»Kako je, Cilka? Kako živite?«

»Dobro, hvala... Namuznila se je in nezaupljivo pogledala neznanca, ki sta prišla od kdove kod in sedaj sprašujeta njo, Cilko, kako ji je, kako živi! Tega je še manj vajena kot počitka... Šest mesecev dekla v dolini, šest mesecev je planšarica v planini. Vse, kar ima, je delo in to trdo delo. — Kruh ni za vsakega enako mehak in sladak...«

»Koliko plače prejemaš za svoje delo, Cilka?«

»Štiri tisoč dinarjev.«

»Samo?«

»Pa še hrano in stanovanje...«

Cilki ni bilo prav nič nerodno, mena pa je bilo nam, ker sem čutil, da sem jo spravil v zadrego.

»Hočete šalico sveže pomolzenega mleka?«

»Prosim! — Prosim!«

»Obema hkrati ne morem ponuditi, ker imam le eno skodelico.«

Zejna sva bila in mleko sva v dušku popila. Dobro nama je storilo.

C ilkina planšarska kočica je bedno opremljena. Ležišče je trdo, no to še ni najhuje. Kuha sama na srednjeveškem ognjišču, oči ima venomer solzne od dima. Cumnata je tesna, temna in neprijazna. V neki drugi bajtici pa sva videla povsem drugačno sliko. Vhod je sicer, tako kot pri vseh, vse prej kot pripraven; vendar v njej je bila miza, pogrnjena s lepim, čistim ovojnim papirjem; dekle-planšarica, ki je stanovala v njej, spi ponoči v spalni arajci; deska, narejena za polico, je tudi prevlečena s papirjem...

Ko sva govorila s sirarjem Arhom o razmerah, v katerih žive dandanes planšarji, sva nekako oba prišla do podobnega zaključka: položaj ni skoraj nič drugačen, kot pa je bil pred desetletji.

Morda čudno zveni, vendar je res. Drži sicer, da bi bilo pretirano zahtevati v kočah električne grelce, termoforje, električne štedilnice ali celo frižiderje, toda...

Na Konjščici ni luči. Časopisov ne dobe, radia nimajo. Planšarji so odrezani od dogodkov po svetu. Zavojo jih bi lahko, denimo, morje preplavilo vse zemljo od Reke do bohinijske soteske, da oni za to ne bi niti vedeli. — Saj ne gre končno za to, da bi dobili vsak dan dnevno časopisje, vendar bi jim jih lahko kdo vsaj včasih prinesel! Bi bil mar prevelik izdatek, recimo, če bi zadruga kupela planšarjem radio na baterije? — Ob večernih urah bi lahko skupaj posedli, zvedeli, kaj se dogaja po svetu in še kakešno razdri. Zapeli bi... Tako pa — ko zvečer pomolzejo krave, se razkrope po svojih kočah in tam živi vsak po svoje, vsak zase, čeprav jih je vsega skupaj za dobro družinico...

Vsaka planšarica ima svoj trop. Krave so od različnih lastnikov. Od treh, štirih kmetov. Planšarica je za tisti čas, ko pase v planinah, njihova uslužbenka. Kaže, da zavisi njihovo življenje in razmere v planinah le od dobre volje kmetov; koliko jih plačujejo, kakšno opremo jim dajo s seboj v planino, kakšno hrano jim pošiljajo...

Uvidevnejši in manj izkoriščevalsko usmerjeni lastniki krav omogočijo planšarici znosno in človeka vredno življenje. Toda takih še vedno ni dovolj. Nekateri planšarji za tisti čas, ko so v planinah, niso niti socialno zavarovani, čeprav bi imeli vsa pravica do tega. Ne morem se znebiti občutka, da so nekateri še vedno mnenja, da se za planšarja kot človeka ni prav nič spremenilo oziroma, da ne zasluži boljših življenjskih razmer, kot nekoč.

Zivljenje v planinah je trdo, neizprosno, polno zatajevanja in odrekanja. Za mehkužce tu ni mesta! — V dolini je drugače. Ob sobotah in nedeljah se lahko zavrtiš... Planšarice pa so tudi mlade in nenaravno bi bilo, če si tega ne bi želele...

Mnogi sicer ne občutijo tako močno nostalgije za dolino, za novicami, za širjenjem svojega obzorja. Ampak tudi za njih bi bilo treba poskrbeti, vzgajati jih v tej smeri. Saj vendar ni vseeno, ali bodo planšarji tudi razgledani ljudje ali ne. Žive v naši skupnosti in imajo pravico do tega, pa najsi bo to nekaterim kmetom prav ali ne. Zdi se, da se mnogi boje razglednejših in samozavestnejših planšarjev tudi zavoljo tega, ker jih potem ne bi mogli več odpraviti za vsakodnevno sedemnajsturno delo le s štirimi tisočaki.

Cilka ima fanta v dolini. Morda bo nočoj prišel? — Skrivoma? — V tesni bajtici bo tudi zanj dovolj prostora. In z jutranjim svitom bo odšel, izgubil se bo med gostimi borovci...

»Te bom dočkala nočoj, moj dragi!« šepetejo tiho njene ustnice, ko stoji pred vvhodom v svojo bajto in se nemo ozira proti dolini, kjer je on...

Potem bo tako toplo...

Jože Grm, planšar, ima tudi družino v dolini. Zvečer, ko je oddajal mleko, je na vprašanje, če mu je kaj dolgčas, odvrnil:

»Jutri zvečer grem dol, zjutraj pa nazaj. Veste, lepo je iti iz teh rovč k otrokom, k ženi, vsaj dvakrat na mesec.«

Pa bo veselje doma. Nato spet nazaj v planino, med trope krav, ki so včasih celo bolj pametne kot

BOHINJSKI SIRAR Z BASENGO

ljudje. Ne hudujte se, če je ta ugotovitev morda koga prizadela.

Pripovedovali so nama, da krave tako dobro poznajo glas zvonca svoje vodnice, čeprav ga jae in morebiti še marsikdo drugi, ne bi tako kmalu razločil od drugih. Če se, denimo, krava izgubi ali pa se oddalji od tropa, se brž vzpne na kakšno vzpetino in pozorno posluša. Ker zvončkanje odmeva daleč naokoli, ujame glas v uho in potem odide v tisto smer.

Zvečer se vsi tropi zbero pred svojimi stajami, kjer jih pomolzejo, nato gredo krave k počitku do jutra, ko jih spet pomolzejo...

Z večer in tudi zjutraj navsezgodaj sem sedel v sirarni, edinem novem »poslopu«, ki so ga zgradili na Konjščici šele lani. Tu je vse čisto in urejeno. Prihajali so Cilka, Franca, Jože in drugi, odprtani z vrč, polnimi dehtečega mleka

Iz dneva v dan se ponavljajo isti prizori. Arh stoji za tehtnico, na kateri je obešeno veliko vedro, kamor zlivajo mleko. Tu mleko stehta, zapíše, koliko ga je od posameznega gospodarja in nato preliva v posebne posode. V sirarni je pravzaprav rojstni kraj bohinijskega sira, ki je znan daleč naokoli.

Verjetno sem to misel preveč na glas povedal kajti Arh me je slišal in takoj ponosno pripomnil:

CILKA JE PRISTAVILA KOTEL NA OGNJIŠČE, DA SI BO SKUHALA ŽGANICE

»Da, daleč naokoli znanega sira... — Potem je za hip zastal, kot bi ne hotel dokončati stavka. Zaprli so je vame. Tudi sam sem ga nepremišljeno gledal. Bržčas je iz svojih oči prebral skrivnost, o kateri je morebiti mislil, da zanjo ne vem.«

»Sir res ni več tisto kakovosti, kot je bil včasih...«

»In zakaj ne?«

»Eh, vojna... — Saj veste, po vojni smo bili zadovoljni z vsem. Še sreča, če smo kaj dobili. No, in to je najbrže vplivalo tudi na nas sirarje, ki smo se to lagodnosti nekako privadili... Tudi stari rod sirarjev počasi izumira, mlajši, ki so se oprileli starstva, pa še ne znajo tako dobro delati sira, kot smo ga mi včasih. — Kaj hočete, to je tudi razumljivo. Pri izdelavi našega sira, je potrebna razen znanja tudi dobra mera izkušenj. Znanje ni vedno vse...«

Sirarstvo se je začelo v bohinijskem kotu že leta 1880. Prva sirarna je bila v Stari Fužini. Od takrat do danes pa je postalo izdelovanje sira že tradicija bohinijskega kota.

Mleko, ki ga pomolzejo, mora imeti ravno pravšnje tolačbo, zato mu jo, če je ima preveč odvzamejo, kajti sir »ementalec« mora biti vedno enako masten. Ko zvečer in zjutraj pobero mleko, ga zlijajo v sirni kotel, kjer ga do primerne toplote segrejejo (32–35 C). Tako se mleko sesiri. Potem začno to sirno maso »obdelovati«; najprej jo zrežejo s tako imenovano harfo in spet puste za določen čas. Mleko potem s »trnačem« (mešalnikom) premešajo. To maso, tako premešano, puste, da se posuši.

Poseben prt navijejo na »šinos«, nato vzamejo maso iz kotla in jo spravijo v za to pripravljeni obod, ki ga je moč regulirati. Lahko je večji ali pa tudi manjši. Na Konjščici delajo sire, težke 16 do 38 kilogramov.

Ko je ta sirasta masa v obodu, jo zgnetejo in stiskajo ter dajo pod prešo, kjer je dan in noč. Sir, ki je že dobil svojo obliko, roma nato v solno klet, kjer se mudi dan ali dva, nato ga vržejo v solno kopel. Bohinjski sirarji pravijo tej kopeli »slanamurja«. Tu se sir »kopa« do treh dni. Ko ga dvignejo iz kopeli, ostane v solni kleti še do štirinajst dni. Vendar to še ni tisti sir, ki ga tako radi malčamo... Shraniti ga morajo nato še v kipelno klet, kjer dozoreva, to pomeni, da se nekoliko vzboči.

S irarna na Konjščici je lepo urejena. Toda vsega še nimajo. Njihova kipelna klet je združena s solno. Pravijo, da bodo sedaj sirarstvu posvetile zadrugo v Bohinju nekoliko več pozornosti, kot doslej, saj so naši občje gospodarski interesi usmerjeni sedaj v prvi vrsti na pospeševanje kmetijstva, kamor sodi tudi živinoreja. Marsikaj bo treba še urediti, da bo bolje, saj danes nismo več tako nezahtevni kot takoj po vojni.

»Mar ne, tovariš Arh?«

»Seveda ne. In tudi ne bi bilo prav, če bi bili. Morali se bomo pomuditi in delati nekoliko bolj po zahtevah potrošnikov. Od same slave ne bo nič. Če bomo nekoliko bolje opremlili naše sirarne, bomo lahko izdelovali tudi poltrde sire, jogurte, maslo v večjih količinah in...«

Megljice so se razpršile, sonce se je začelo ponujati skozi tu in tam goste oblake... 9. septembra, točno po šestdesetih dneh, jo bodo planšarji s svojimi tropi krav mahnilji niže, na planino Uskovnico. Za njimi bodo z vozom odpeljali šestdeset okroglih, težkih kolobarjev sira...

»Navsvidenje, Konjščica, do drugega leta!«

»Navsvidenje prijatelj Arh, Cilka, Franca, Jože...«

Ko sva odhajala, nama je še daleč v dolini — ob bohinijskem jezeru — odmevalo v ušesih zvončkanje kravjih zvoncev...

IZTOK AUSEC
Foto: FRANCE PERDAN

KOLESARSKÉ DIRKE NA BRNIKIH

V nedeljo so bile v Sp. Brnikih kolesarske dirke, ki jih je organiziralo tamkajšnje gasilsko društvo z namenom, da se tudi v tem kraju poživijo športna dejavnost. Tekmovali so s športnimi in turnirni kolesi, na 5 km dolgi progi. Skupno je tekmovalo 14 kolesarjev iz domače in okoliških vasi. Na startu so manjkali kolesarji iz Vodice, ki so se tega dne udeležili kolesarskih dirk v Ljubljani. Rezultati so bili dobri, saj je prvoplasiran Stefe Jože na šport. kolesu prevozil progo v 6,42", drugi je bil Kos Marjan s 6,43", s turnirn kolesom pa prvi Vehovec Franc s 6,50", drugi pa Kern Franc s 6,51". Prvoplasiranem tekmovalcem so po končanih dirkah razdelili denarne nagrade.

VELIKA PLANINSKA PROSLAVA PRI ČESKI KOČI

Pri Česki koči nad Jezerskim je v nedeljo praznovalo 10-letnico obstoja Planinsko društvo Jezerko. Češka kočica je bila v prazničnem razpoloženju. Ta proslava je bila združena z odkritjem plošče padlim partizanom - gornikom: Viktorju Krču, Ljubu Grabnerju in Dragu Majniku, zaslužnim planincem in športnikom z Jezerkega, ki so padli v NOV.

Na tej proslavi se je zbralo okoli 200 planincev iz domačega in drugih društev z Gorenjske, kakor tudi številni predstavniki oblasti in organizacij. Proslavo je otvoril predsednik društva tov. Valc. O zgodovini planinstva na Jezerskem in delu društva pa je govoril znani alpinist in goraki reševalec Pavle Kemperle.

Po tej proslavi so vsi zbrani odšli k otvoritvi spominke plošče nedaleč od kočice. Istočasno so k spomeniku prišle tudi štiri patrole Zveze borcev, Strelske družine, Telovadnega društva in pionirska z Jezerkega, ki so pred tem prehodile najpomembnejše poti padlih borcev. Pri spominski plošči sta o padlih tovariših govorila Jože Virnik in Tone Mušič. Desetina vojakov, pa je s častno salvo pozdravila spomin padlih tovarišev. V popoldanskih urah so zbrani planinci prehodili vse tamkajšnje stene in vrhove.

KAMEN spotike

VSJ DRUGO LETO BOLJE Bohinj je turistični kraj. To čivkajo že vrabci na strehi!

V ta prelepi del Gorenjske prihaja vedno več turistov, domačih in tujih. In to motoriziranih turistov...

Kaj bi se pripetilo lastniku avtomobila, ki bi mu zmanjkalo bencina? Res je, natočil ga bo lahko v provizorični bencinski

črpalki v Bohinjski Blatnici. Toda iskati bi jo moral precej časa, ker ni na stavbi nobenega napisu.

Vendar, to še ni najhuje. Gre v prvi vrsti za to, da prostori in celotna »oprema« te črpalke brez dvoma ne ustrezata kulturnim in varnostnim predpisom. Zato bi bilo prav, ko bi tako podjetje, kot občinski ljudski odbor razmislili temeljiteje o tem in našli ustrezno rešitev, vsaj za prihodnje leto. Ta rešitev pa je v novi, sodobnejši bencinski črpalki, ki jo bo pač treba zgraditi. To zahteva vsak dan večji turistični promet...

MIMI MALENEŠEK KONČIG
VIGENCJI ROMAN 67

V obeh vigencijah je vrelo delo. Lopute orjaških koles so se vrtele, voda je pršela na vse strani in udarci kladiv so mogočno preglašali šum spenjene vode. Skozli vrata je padal na dvorišče soj razžarjenih ognjišč. Aleš se je spomnil, kako mrtva sta bila vigenca ob očetovi smrti. Pognala ju je volja enega samega človeka, Zgončevega Dominika. Nehote je začutil do njega občudovanje. Zares, mogel bi ga občudovati, ko bi ne videl nepristano pred seboj prizora, ki mu je bil pravkar priča. Ob spominu na Ano, ki se je vedla tako brezumno, pa je začutil, da ima pred seboj en sam cilj: izrinuti Dominika iz vigencev. Globoko v duši ga je bolelo, rad je imel Ano in ni mogel razumeti, kako da se je tako do dna spremenila. Te spremembe je kriv Dominik in Aleš ga je zasovražil, preden ga je videl.

»Ali namerava Ana Dominika vzeti?« je vprašal čez čas.
»Kaj bo vzela! Dominik bo vzela Ano kakor jastreb kuro, če se mu bo zdelo potrebno,« je pribrl Miklavž. »Seveda, diši mu, da bi sedel v našo hišo. Mislim, da si jima pošteno zmešal štrebo, ko si se vrnil. Ampak jaz —« Miklavžu so oči nenadoma zažarele. »jaz sem ponosen nate, da boš vedel!«

Fant se je nasmehnil in vstal. »Vigenca bi rad pogledal.«
Sla sta. Miklavž je stopil v spodnji vigenec in hitro povedal kovačem, da se je Aleš vrnil in da namerava ostati doma. Za nekaj minut je delo zastalo, vsi so prisluhnili novici. Ogleovali so si fanta, vseč jim je bil. Potem so kladiva spet zapela staro pesem.

Iz zgornjega vigenca je prišel Dominik. Aleš ga je takoj prepoznal, bolj po tem, ker je bil tako zelo podoben staremu Zgoncu kot pa čem drugemu, saj se Dominik v svoji delovni obleki ni v ničemer razlikoval od delavcev. Ko je kovač uzrl študenta, je stopil k njemu in mu nekoliko zviška pokimal v pozdrav. Aleš je vtaknil roke v žepe in ga motril, ne da bi se premaknil bliže ali da bi mu celo ponudil roko. Tako je moral Dominik iztegniti desnico.

»Si prišel na počitnice?«
Aleš mu je z njevoljo segel v roko. »Prišel sem.«
Dominik je takoj začutil, da ga bratranec gleda sovražno, toda prezrl je to in rekel samozavestno in s tistim občutkom premoči, ki je tičal v njem, ne da bi se tega sploh zavedal:

»Potegnil si se pa. Vidim, da ti v mestu ni slabo. Sicer pa nam doma tudi ni ravno silo.«

»To se vidi,« je hladno odvrnil Aleš.
»Delamo, kar naprej delamo.«

»Saj.« Aleš se je prisiljeno nasmehnil. »In ker vam je doma tako dobro, sem se tudi jaz namenil ostati pri svojem.«

Dominik ga je osuplo pogledal. Bil je mnogo bolj preračunljiv kot Ana, ki je v svoji ljubezni čisto pozabila na brata in njegove pravice, kljub temu pa ni nikoli pomislil, da bi fant utegnil zapustiti mesto in se oprijeti obrti.

»Tako? Ali za zmeraj?« je zategnil.

Aleš je vrgel glavo nazaj. — Dominik ni mogel prezreti, kako lepe kostanjeve kodre ima, pa tudi sicer si je moral priznati, da je lep fant, — zviška je pogledal na mnogo nižjega bratranca in menil:

»Zakaj pa ne? Saj je polovica moja!«

»Saj, zakaj pa ne,« je zamomljal Dominik. »Samo tako sem mislil. Zmeraj so pravili, da boš gospod ali nekaj takega.«

»A, tako so pravili?« Študent se je zaničljivo smehljaj.

»Morebiti si je kdo želel, da bi me ne bilo več domov. Ampak jaz bi bil raje kovač.«

Dominik si je opomogel od osuplosti. Odmaknil se je za korak in rekel mrzlo:

»Prav imaš, kar kovačije se primi. Seveda lažje ti bo stati pri nakovalu kot plačati dolgove.«

»Se bo že našel kdo, ki mi bo pomagal,« je odvrnil Aleš.
»Stric Filip, a?«

Še ena vojna na
Bližnjem Vzhodu

Zaskrb-
ljen
pogled
v nebo

Proti nenadnemu napadu ne pomaga nobeno sredstvo. »Vojaka« odprave Združenih narodov, ki v perzijskih puščavah bje »vojno« s koblicami, poskušata s posebnimi brizgalnami ustaviti nenaden nalet koblic — vendar je v takem primeru treba močnejših »orožij« (slika desno)

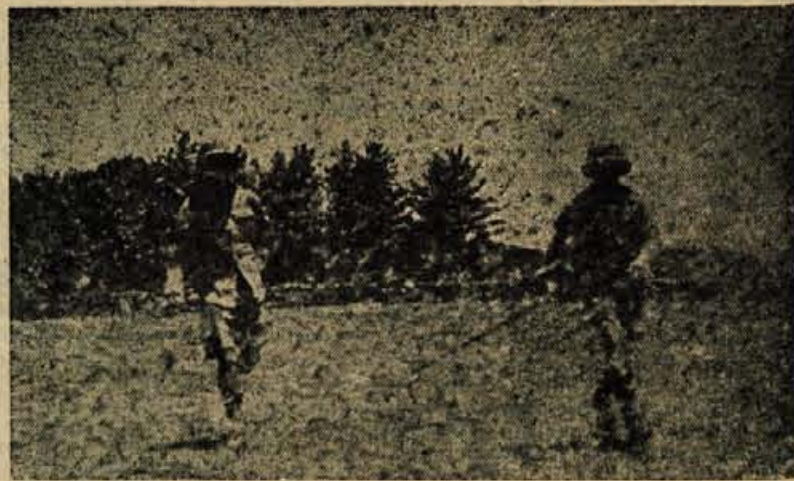
Kamor pridejo koblice, ostane za njimi razdejanje. Ustaviti jih ne morejo ne zidovi, ne vrata, če niso popolnoma neprodušno zaprta, kajti tudi majhne špranje zadostuje koblicam, da pridejo v stavbe in se lotijo živil.

V vojni proti koblicam sodelujejo tudi »letalske sile«, ki uničujejo sovražnika s potresanjem strupenih sredstev iz zraka.

Polno perišče ujetega, a kljub temu živahnega »sovražnika«

ZGODOVINSKI IN DRUGI PAPERKI
Z GORENJSKE

Mesto Kranj so zadele številne nesreče. Proti koncu 14. stoletja so prejeli celjski grofje poleg Kamnika, Kostanjevice, Višnje gore in drugih gradov tudi Kranj s kriškim uradom vred v zastavo. Bili so zelo oblastni v mestu in je nevarnost za mestne svobodo dosegla vrhunec, ko so podedovali Celjani leta 1420 ortenburško posest. Herman Celjski se je po smrti zadnjega Ortenburžana polastil njihovega gradu v Kranju, čeprav bi moral pripasti nazaj Habsburžanom. Slabost Habsburžanov je bila toliko, da so leta 1431 priznali Celjanom grad in se tako iz njimi pobotali.

Položaj mesta je postal kritičen, ko je celjska grofija leta 1436 cesar proti volji Habsburžanov povišal v državne kneze. Njegov poveljnik v Kranju vitez Kacijanar je s krepko roko tlačil meščane k tlom. Ni se brigal za pravice mestnega sodnika niti za meje kranjskega deželskega sodišča. Nasprotno pa je podpiral podložnike primakovskega urada ter jim dovoljeval sekati les v besniškem gozdu, ki je pripadal kranjskim meščanom.

Ne dolgo potem so izbruhnili boji med obema strankama, ki so se deloma odigravali v kotlini Kranja. Leta 1439 je pridrl Jan Vitovec, vodja celjskih na-

jemniških čet, napadel Turn pod Novim gradom ter ga požgal. Ko sta se naslednje leto sprla brata Friderik in Albreht zaradi delitve dežel, je bil Celjan Ulrik II. najdelavnejši Albrehtov zaveznik. Njegove čete so leta 1442 v temni noči zavzele Kranj in se utrdile v njem. V pouličnem boju so oplenile tudi župno cerkev ter odnesle tam shranjena listine meščanov in plemičev z dežele. Morda so bile pri tej priliki uničene tudi listine starih meščanskih svobodnin. Toda oblast Celjanov in vojvode Albrehta je trajala kratko dobo. Dospela je močnejša najemniška vojska vojvode Friderika pod vodstvom Hartmana s Turna, naskočila in preplezala mestno obzidje ter zajela nasprotnikove čete s konji in opremo vred.

Smrti zadnjega Celjana leta 1456 je preprečila nastanek celjske države. Začela se je ljuta borba za dediščino. Vitovec se je pojavil zopet z vojsko na Gorenjskem in pustil. Slabotni Friderik III. je skušal s pogajanjem pridobiti plemstvo. V ta namen je bival tudi od 11. do 13. junija 1457 v Kranju. Se je po smrti kralja Ladislava Posmrtnika, ki je bil glavna opora nasprotnikov, je bilo vprašanje celjske dediščine, z njo tudi gradu v Kranju, ki je odigral svojo veliko vlogo, rešeno v prid Frideriku III.

TOM IŠČE ZAKLAD

PREDELIL: IVAN ABRAM

RISE: MILAN BATISTA

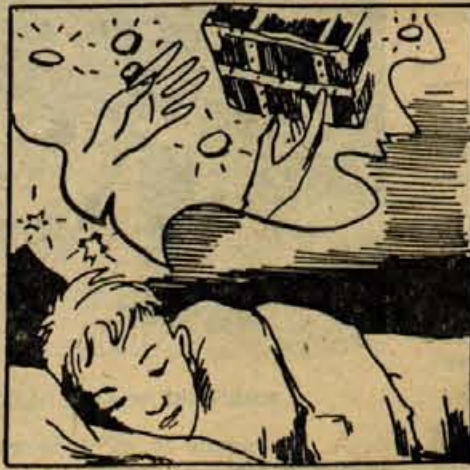
17.

Skrinjjo sta kmalu izkopala. Ni bila velika; bila je okovana z železjem, zob časa pa jo je že precej načel. V njej je bilo tisoč dolarjev. Že sta hotela zaklad ponovno zakopati, ko sta se domislila, od kod pravzaprav v hiši lopata in kramp, na katerem je bil, tako se je spomnil tisti Španec, predno je začel kopati, še ščepec sveže zemlje. »Ali si koga slišal, koga videl?« je dejal Joe. »Ne,« je dejal. »Bova raje odnesla skrinjico. Kaj veš, kdo bi jo nama lahko smuknil.«

18.

»Kam jo bova skrila?« — »Na številko dve, pod križem!« — »Dobro! Dovoli temno je že, da se lahko odpraviva.« — Joeju ni dalo miru: »Kdo neki je le prinesel orodje semkaj? Ali meniš, da bi mogel biti zgoraj?« — Dečkoma je zastala sapa, kajti tolovaja sta se namenila po stopnicah. Stopnice so zaškripale, trbil les je počil in Joe je padel na tla. Dečka sta imela sree v grlu, tolovaja pa sta po tem neuspehu sklenila oditi.

19.

Ta dogodivščina, v kateri bi je lahko dečka skupila, so jima je močno vtisnila v spomin. Toma so dogodki tega dne še v sanjah preganjali. Zdelo se mu je, da je že imel bogati zaklad v rokah, pa se mu je pod prsti izpremenil v nič. Zjutraj se je zbudil bolj izmučen kot predno je legel spat. — Sanje so ga bile izmučile ja ni mogel verjeti, da bi se to lahko resnično zgodilo, kar sta prejšnji dan preživela s Huckom. Zato je sklenil prepričati se o tem, ali je bilo res ali ne. Pogoltnil je zajtrk in šel iskat Hucka.

20.

Huck je sedel na robu plitvega čolna ob reki in brezbržno bingljaj z nogami po vodi. Tom je prišel do njega: »Pozdravljen, Huck!« — »Pozdravljen!« — Potem sta ugotovila, da sta prejšnji dan resnično preživela grozno trenutke. Toma pa je le mučila tista »številka dve«, o kateri sta govorila tolovaja. »Veš kaj, Huck, morda pa je to številka kake hiše?« — »Ne, Tom, ne bo! Če pa je, ni v tem mestu. Tu so hiše sploh brez številke!« — Molk. — »Najbrže je to številka kake sobe kje v gostilni!« — »Bova že to reš razvezljala...«